ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ. O'.K.U.F. F.T.U.U. ОЛИЙ БАХТ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Ishonch

2007 йил 8 май
сешанба № 58 (2315)

Бугунги ёшлар

Мусиқамиз маликаси

Оқ-қора клавишлар узра нозик бармоқларнинг кўз илғамас ҳаракатидан атрофга сеҳрли оҳанг таралади. У кишини хаёлотнинг чексиз осмонида сайр эттиради. Бу қудратнинг яратувчиси инсон эканлигидан беихтиёр ҳайратланасан киши. Эндигина 25 ёшга қадам қўйган Гулруҳ Шокирова ўз истеъдоди билан бир неча бор хорижлик мутахассисларни қойил қолдирган. У халқаро танлов ва фестиваллар иштирокчиси, Гулруҳдаги ноёб қобилият, меҳнатдан қочмаслик фазилатларини устозлар ҳам эътироф этишади. У фортепиано олдида соатлаб ўтиради, мукаммал даражада ижро чиқмагунича жойидан қўзғалмайди. Бундан чексиз завқ туяди.

Оилада Гулруҳдан бошқа санъат соҳасида фаолият кўрсатувчилар йўқ. Отаси Толибек ака муҳандис-алоқачи, онаси Раъно опа кардиолог врач. Акалари ҳам бошқа касб эгалари. Лекин барчалари турли чолғу асбобларини чала олади. Айниқса, Толибек аканинг миллий созларга меҳри баланд. Фарзандларини ёшликдан мусиқага ошно этиб тарбиялаш мақсадида уларга дутор ва танбурда кўп куйлар чалиб берган. Бу кўпроқ Гулруҳда созандаликка кучли ҳавас уйғотди. Қизидаги санъатга лаёқатни ўз вақтида пайқаган ота 9 ёшида уни Ўзбекистон халқ артисти, таниқли бастакор Икром Акбаров ҳузурига олиб боради. Устоз санъаткор Гулруҳга мусиқа сирларини чуқур ўргатади. Ёш қиздаги интилувчанлик унинг меҳнатларини юзага чиқарди. Г.Шокирова республика миқёсидаги кўпгина танловларда муваффақиятли иштирок эта бошлади. 1994 йилда Москвада бўлиб ўтган «Ёш мусиқачилар учрашув куни» фестивали лауреатлигига муносиб топилиши Гулруҳга гўё қанот бахш этди. 1999 йилда эса XV Республика пианиночилар танловида биринчи ўрин ва лауреатликни қўлга киритиб, Ўзбекистон Давлат консерваториясига ўқишга қабул қилинди. Бир йилдан сўнг ҳаётида яна бир бахтли воқеа содир бўлди. У АҚШнинг Луизиана штатида ўтказилган «Nena Wideman» 50-Халқаро пианиночилар танловида бронза медали соҳибасига айланди. Гулруҳ яна икки марта ана шундай нуфузли танловларда муваффақият қозонди. Бири 2004 йилги Парижда бўлиб ўтган VII Рубинштейн Халқаро пианиночилар танловида II ўринни қўлга киритиши бўлса, кейингиси ўтган йили Алмати шаҳрида III Халқаро пианиночилар танловида 3-ўринга сазовор кўрилганлигидир. Гулруҳнинг репертуари ғоят ранг-баранг. И. Бах, Л. Бетховен, Ф. Лист, С. Прокофьев, М. Равель, Ф. Шопен ва ўзбек бастакорларининг асарларини катта иштиёқ билан ижро этади.

— Мусиқа ҳаётим мазмунига айланган, — дейди у. — Мени санъат оламига олиб кирган отам ва биринчи устозим Икром Акбаровдан умрбод миннатдорман. Ҳатто бугунги кунда ҳам отамнинг қўллаб-қувватлаб, доимо олдинга интилишга руҳлантираётганлигини ҳис этаман. Худо хоҳласа, бундан-да катта ютуқларни қўлга киритиб, келажагимга умид кўзи билан боқиб турган яқинларим ва дўстларимнинг ишончини оқлашга, она-Ватаним олдидаги фарзандлик бурчимни адо этишга ҳаракат қиламан.

Ўзбек қизидаги бундай қатъият ва кучли ирода юракда фахр уйғотади. 2004 йилдан бошлаб АҚШдаги Park University Халқаро мусиқа марказида 2 йиллик таълим олиш ҳуқуқини берувчи грант асосида ўқиб юрган чоғлари, айтиш мумкинки, унга янги дунёни очди. Бу даврда Гулруҳ Шокирова Дмитрий Башкиров ва Fou Ts`ong мастер классларида фаол иштирок этди. Канзас Ситида бўлиб ўтган фестивалларда яккахон концертларини намойиш этди. Шунингдек, бу ердаги мактабларда концертлар бериб, чет эллик ёшларни ўзбек маданияти ва тарихи билан таништирди. Жами 20 та концерт дастури уюштирди. Штатнинг Халқаро алоқалар Кенгаши ва Park University томонидан халқларнинг ўзаро муносабатига қўшган ҳиссаси учун миннатдорчилик сертификати билан тақдирланди.

Г. Шокирова бастакорлик фаолияти йўналишларида ҳам қизғин ижод қилади. Бугунги кунгача ўзининг қиркдан ортиқ мусиқий асарини яратди. Улар таниқли бастакорларнинг эътирофига сазовор бўлган.

Гулруҳнинг мусиқа билан шуғулланишдан ортиб китоб мутолааси, тасвирий санъат, кино томоша қилиш ва спортга бўлган қизиқиши барча учун ибратли. Ф. Достоевскийнинг «Ака-ука Карамазовлар», М. Булгаковнинг «Уста ва Маргарита» романлари севимли асарлари ҳисобланади. Бундан ташқари, Жон Стейнбек, Есенин, Блок шеърлари унга бир олам завқ бағишлайди. Park Universityда таҳсил олаётганида эса Шекспирнинг барча асарларини кўҳна инглиз тилида аслиятдан тўлиқ ўқиб чиқди. Ваҳоланки, бунга инглизларнинг ўзи ҳам бир мунча қийналади. Буюк рассомлар Мане ва Салвадор Дали яратган суратлар унда ҳайрат уйғотади. Спортни эса бундан-да кучли севади. «Агар менга иккинчи ҳаёт берилганда эди, шубҳасиз, фигурали учиш билан астойдил шуғулланардим», дейди Гулруҳ.

Бу йил ёш истеъдодларни қўллаб-қувватлаш мақсадида давлат томонидан ташкил этилган «Ниҳол» мукофотига Гулруҳ Шокирова номзоди тавсия қилинди. У Ўзбекистон Давлат консерваторияси магистратурасини битириш арафасида. Айни дамда имтиҳонлар топшириш ва қизғин ижодий тайёргарликлар билан банд. «Машаққатли меҳнат ва изланишлар энди билинмоқда», дейди кулиб Гулруҳ.

Тўлқин ШЕРНАЕВ,
«Ishonch» мухбири

9 май — Хотира ва қадрлаш куни

Хотира — тарихий дунёқарашни тарбиялайди, такомиллаштиради, ватанпарварлик ғояларини қадрлаш, аждодлар удуми, урф-одатларини эъзозлашга ўргатади.

ТАЪЗИМ ВА ЭҲТИРОМ

Азиз ва мўътабар инсонларни хотирлаш ва қадрлаш — иймон-эътиқод мезони

Қай биримиз халқ қаҳрамонлари Широқ ва Тўмарисни, Маҳмуд Таробий ва Спитаменни, Жалолиддин Мангуберди ва Нажмиддин Куброни, Бердақ ва Аҳмад Донишни, Пўлатхон ва Дукчи Эшонни, Маҳмудхўжа Беҳбудий ва Абдулла Қодирийни, Абдулла Авлоний ва Фитратни, Чўлпон ва Усмон Носирни билмаймиз ва қадрламаймиз? Дарвоқе, озодлик ва мустақиллик учун жонини фидо қилганлар нафақат ўз эли, балки умумбашарий қадриятдан эъзоз топган, жаҳоний тимсоллардир.

Мамлакатимиз мустақилликка эришган кунлардан бошлаб, иккинчи жаҳон уруши иштирокчилари ва уларга тенглаштирилган барча фуқароларимизнинг ҳурматини жойига қўйиш, уларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилди. Ва ушбу фикрнинг ҳосиласи бўлиб, 1999 йилнинг 2 мартида «9 майни Хотира ва қадрлаш куни деб эълон қилиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиқди. Худди шу йили 9 майда пойтахтда Хотира майдони тантанали суратда очилди. Мотамсаро она ҳайкали бунёд қилинди. Ватандошларимиздан 450 мингга яқинининг номлари ёзилган лавҳалар муҳрланди. 34 жилдли «Хотира» китоби нашр этилди. Ҳар бир вилоят ва Қорақалпоғистон Республикасида Хотира ҳамда қадрлаш хиёбонлари, туман, шаҳар, қўрғон ва қишлоқ марказлари, ҳатто йирик гузарларда Хотира майдонлари ҳамда бурчаклари ташкил қилинди.

Нега бу санага шу қадар катта эътибор берилди ва ҳамон эъзоз кўрсатилмоқда? Бу Истиқлол нашидаси, инсоний қадриятларнинг тикланиши — ҳуқуқий демократик жамият қурилиши мазмун-мундарижаси бўлгани учун ҳам халқ қалбига тобора чуқурроқ сингиб бормоқда.

Тарихга, хотирага қайтайлик. Иккинчи жаҳон урушида Ўзбекистондан 1 миллион 433 минг 230 нафар фуқаро иштирок этди. 1941 йилда республика аҳолиси 6,5 миллион нафарни ташкил қилган бўлса, амалда қўлига қурол тутишга яроқли бўлган юртдошларимизнинг тўртдан бири ўз уйи, оиласи, Ватани тинчлиги ва осойишталиги учун фронтга отланди. Фашизм балосини Ер юзидан даф этиш учун бўлган ҳаёт-мамот жангларида ватандошларимиз тенгсиз мардлик ва жасорат намуналарини кўрсатишди. Уруш йиллари Ўзбекистоннинг 338 нафар шавкатли фарзанди Қаҳрамонлик мақомига эришди.

604 минг 52 нафар ҳамюртимиз уруш майдонларидан ногирон бўлиб қайтди, 450 мингдан ортиқ ўзбекистонлик эса қонли жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Урушнинг беомон синовлари ва машаққатлари шу билан тугаган эмас. Халқимизнинг фронт ортидаги заҳматли меҳнати, матонати ҳақида ҳар қанча гапирсак арзийди. Ўзбекистон халқи ўзи емай-ичмай фронтга ўқ-дори, дон, пахта, кийим-кечакдан тортиб, мева-чевагача етказиб берди. Шу билан бирга, урушнинг дастлабки йиллари Ўзбекистон фронт ҳудудларидан кўчириб келинган 1 миллиондан ортиқ аёллар, кексалар ва етим болаларни ўз бағрига олди. Қаҳатчилик ҳукм сурган оғир даврда жуда кўп оилалар турли миллатга мансуб етим болаларни ўз тарбиясига олди, миллий бағрикенглик ва олиҳимматлилик фазилатини амалда намоён қилди. Уларнинг бу олижаноб хизматлари, меҳр-мурувватлари тилларда достон бўлди. Шу ўринда ўша йиллари ёзилган Асқад Мухторнинг қуйидаги «Навбат» шеъри мисол бўла олади.

«Қора совуқ. Тошкент вокзалига ис
босган поездлар келади.
Шаҳар ўзи буюк мусофир,
елкасида қопи, челаги...
Кўчаларда илон изи, навбат,
нонга, керосинга, ўтинга...

Шундай навбатлардан бирида бир тонг Лутфихон аяни учратиб қолдим...

— Нимага турибсиз, Лутфия хола!
— Бўлса олмоқчиман... бир ўғил бола.
Бир нима кутгандай, кўкка кўз солди,
кипригига тушган қор эди.
Уруш йилларининг навбатлари ичра
Ҳа, шундай навбат ҳам бор эди».

Яна тарихий хотирага қайтамиз. Иккинчи жаҳон урушида қатнашган ўзбекистонлик фуқароларнинг турар-жойи, манзилгоҳи бўлганми? Улар гузар, маҳалла, қўрғон, қишлоқ-овулдан урушга отланган эди-ку! Улар жонини фидо қилиб, Россия ва Белоруссия ўрмонлари, Украина даштлари, Брянск ботқоқликлари, Молдовия ва Болтиқбўйи республикалари, Европанинг Польша, Венгрия, Австрия, Чехословакия, Болгария, Югославия, Руминия ерларида озодлик ва тинчликни ўрнатиш билан ўз юрти Ўзбекистонни эъзозлади. Улар, 450 мингдан ортиқ юртдошимиз Ватан, озодлик ва Истиқлол дея қурбон бўлдилар. Уларни фақат излаш, қайта-қайта фронт кечган жойлар-батальонлар, роталар, полк ва дивизиялар, бригада ва корпуслар ҳамда жанггоҳлардан излаш, топиш лозим эди. Афсуски, биргина совуқ жумла — «Номаълум аскар» атамаси билан бутун авлодлар, аждодлар йўқ қилинди, хотираси ўлдирилди. Бундан-да ортиқ ҳақорат бўладими, ахир инсон учун?! Шу боис ҳам Йўлбошчимиз «биз учун урушларда қурбон бўлган юз минглаб юртдошларимизнинг номи ҳам, жасорати ҳам маълум ва ҳеч қачон унутилмагай...» деб Хотира ва қадрлаш кунида дилдан, юракдан гапирдилар.

Ҳар бир инсонни қидириб топиш, унинг жасади — ҳоки-пойи қолган жойини аниқлаш лозим эди. Аслида ҳужжатларда, манбаларда қайд этилган улар! Демак, ҳеч нарса йўқ бўлиб кетмайди, номаълум бўлиши мумкин эмас! «Хотира» китобларида ўзбекистонлик жангчиларнинг қарийб ҳаммасининг азиз ва муқаддас номлари бор, фақат баъзилари қидирилмоқда, аниқланмоқда...

Тарих фани, ҳарбий тарихимиз олдида хотирани тиклаш, уларни қадрлаш каби муқаддас ва мураккаб вазифа турганлигини алоҳида таъкидлаш керак. Бу — **биринчидан;**

Иккинчидан, бу масъулиятли вазифаларни амалга оширишда катта тадбирлар ўтказиш ҳамда ташкилий ишларни бажариш учун Хотира ва қадрлаш халқаро хайрия жамғармасини ташкил қилиш вақти келди. Бу мустақил жамғарма, энг аввало, иккинчи жаҳон уруши қурбонлари фаолиятини тўлиқ аниқлайди, қадрлашнинг янги манбаларини топади. «Номаълум аскар» деган мавҳум ва таҳқирланган атамага абадул-абад чек қўяди;

Учинчидан, жамғарма ҳозирги Мустақил Ҳамдўстлик Давлатлари майдонлари ҳамда фашизмга қарши урушда иштирок этган Европа ва Осиё мамлакатлари ерларида жон берган ҳамюртларимизни қидиради, жуғрофик манзилини аниқлайди, руҳи покларини тиклайди;

(Давоми 2-бетда)

Касаба уюшма ҳаётидан хабарлар

Юртимизнинг порлоқ истиқболини яратиш кўп жиҳатдан келажагимиз ворислари қўлида. Бу биз катталар зиммасига катта масъулият юклайди. Фарзандларимиз дунёсини гўзал қила олсак, эзгу ва улуғ ният ижобатини ҳар жиҳатдан таъминлаган бўламиз. Уларни гўдаклигидан меҳнат кучоғига ташламаслик, беғубор фаслидан барвақт узоқлаштирмаслик бунда муҳим ўрин тутади. Мамлакатимизда болалар оғир ва зарарли меҳнатдан қонун билан тўла ҳимояланган.

БАХТЛИ БОЛАЛИК ҲИМОЯСИ

Марказий Осиёда ёшлар таълими, бандлиги ва болалар меҳнатини қисқартириш соҳасидаги ҳаракатларни мустаҳкамлаш бўйича Халқаро Меҳнат Ташкилотининг Ўзбекистондаги ҳудудий дастури асосида агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси тизимидаги меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича мутахассислар учун ташкил этилган ўқув-семинарда ана шу масала ечими ҳақида сўз борди. Уни Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг Меҳнатни нормалаш ва муҳофаза қилиш маркази ҳамда тармоқ ходимлари касаба уюшма Марказий кенгаши ҳамкорликда уюштирди. «Қишлоқ хўжалигида меҳнат муҳофазаси» мавзуида ўтказилган мазкур тадбир Бутунжаҳон Меҳнатни муҳофаза қилиш кунига бағишланди.

Бугунги кунда, айниқса, қишлоқ жойларда яшовчи аҳолининг турмуш даражасини яхшилаш давлатимиз эътиборидан жой олган. Боиси, мамлакатимиздаги улкан тармоқ бўлмиш аграр соҳа вакилларининг асосий қисми ўша ерларда истиқомат қилади. Бу меҳнат турида асосан оғир жисмоний куч сарфлаш талаб этилади. Унга вояга етмаган ёшларни жалб қилиш эса ўсиш жараёнидаги организмнинг тўла ривожланишига салбий таъсир кўрсатади. Бундай ҳолатнинг кузатилмаслигига эришишда, айниқса, меҳнат муҳофазасини таъминлашда етакчи кучга айланаётган касаба уюшмаларининг иштирокини жонлантириш мақсадга мувофиқдир.

Тармоқ касаба уюшмасининг бу борадаги фаоллигини оширишни бир лаҳза ҳам тўхтатиб бўлмайди. Айни дамда қишлоқ хўжалиги тизимида чуқур ислоҳотлар юз кўрсатмоқда. Фермерлик ҳаракати авж нуқтасига чиқиб, ёлланма ишчи кучи пайдо бўлди. Ташкилот шунга мос кўринишда ўз фаолиятини янада изчиллаштириб бормоғи лозим. Сабаби, бундай жараёнда болалар меҳнатини ўзбошимчалик билан суиистеъмол қилиш ҳолларига юзма-юз келиш мумкин. Оғир юк кўтариш, узлуксиз толиқтирувчи иш билан банд бўлиш, кимёвий ўғитлар ташиш, офтоб тиғида ишлаш, қишлоқ хўжалик техникаларини бошқариш кабилар шулар жумласидандир.

Ўқув-семинар давомида Меҳнатни нормалаш ва муҳофаза қилиш маркази директори, профессор Б. Юнусов, ХМТнинг Ўзбекистондаги мувофиқлаштирувчиси С. Раҳимова «Қишлоқ хўжалиги (фермер хўжаликлари)да меҳнат муҳофазаси ва болалар меҳнатини қисқартириш», марказ лаборатория мудири Л. Парсегова «Вояга етмаганлар меҳнатини муҳофазалаш ва санитария меъёрлари», марказ илмий ходими В. Некрутенко «Меҳнат муҳофазаси бўйича тарқатилган қўлланма ва адабиётлардан фойдаланилган ҳолда ўқув машғулотлари ўтказиш» мавзуларида тингловчиларга батафсил тушунча беришди.

Тадбир жонли ва қизғин фикрлашув руҳида ўтди.

Ш.ТЎЛҚИНОВ

ЭЪЗОЗ КЎРСАТИЛДИ

Сурхондарё вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан Термиз шаҳридаги «Меридиан» ресторанида 70 нафар уруш қатнашчилари ва меҳнат фахрийлари иштирокида байрам тадбири уюштирди.

Тўкин дастурхон устида табаррук зотлар шаънига илиқ сўзлар айтилди, Кекса отахону онахонлар ўз хотираларини эсга олишди. Шермат Ҳикматов, Иван Матроусов, Яхшимурод Бозоров сингари иккинчи жаҳон уруши иштирокчилари, Эргаш Холиқов, Константин Захаров, Эркин Ангиров, Холмирза Холиёров, Ҳумоюддин Шарафуддинов, Нормўмин Туропов, Рўзи Эргашев, Хадича Бобохонова каби меҳнат фахрийлари кечаги оғир ҳаёт ҳақида сўзлаб, бугунги куннинг нурафшонлигига шукрона айтишди. Уларнинг ҳар бирига вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси томонидан 25 минг сўмлик совға-саломлар улашилди.

Рустам ДАВЛАТОВ,
«Ishonch» мухбири

ДИЙДОРЛАШУВ

«Ўзтемирйўловчи» очиқ акциядорлик жамияти Пассажир поездларини рейсга техник ва технологик тайёрлаш филиали (ВЧД-2)да бу анъана яхши йўлга қўйилган. Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан бу ерда ўтказилган дийдорлашув дастурхонига корхонада узоқ йиллар ишлаган уруш ва меҳнат фахрийлари таклиф этилди. Марҳум ҳамкасблар хотираси ёдга олиниб, кекса отахону онахонларга иззат-икром кўрсатилди.

— Фахрийларимизни ҳамиша йўқлаб туришга ҳаракат қиламиз, — дейди касаба уюшма қўмитаси раиси Фазлиддин Илҳомов. — Уларнинг сони 1200 нафарни ташкил этади. Бугунги тадбирда 900 нафар кексаларимиз иштирок этишди. Бу ерга келиш имконига эга бўлмаган нуронийлар хонадонига ўзимиз бориб, совға-салом топширдик. Бундан ташқари, ҳар йили уларга моддий ёрдам пули, 80 нафарига санаторийларда соғлигини тиклаши учун йўлланмалар берилади. Касал бўлиб қолишса, яна қўшимча моддий кўмак уюштирилади. Шунингдек, улар «Ўзбекистон темирйўллари» ДАТКга қарашли шифохонада бепул даволаниш имконига эга.

Ўз мухбиримиз

ЭЪТИБОР

Мамлакатимизнинг ҳар бир гўшасида Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан кекса авлод вакилларига, хусусан, иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, фахрийларга чуқур ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиш баробарида уларнинг кўнглини кўтарувчи тадбирлар ташкил этилмоқда. Куни кеча Тошкент вилояти металлургия ва машинасозлик саноати тармоқлари ходимлари касаба уюшма қўмиталари Раислар кенгаши томонидан ўтказилган тадбир ҳам бундан мустасно эмас.

Тадбирга тармоқ корхона ва ташкилотларида меҳнат қилиш билан бирга ёшларга ҳар жиҳатдан намуна бўлиб, илғор тажрибаларини ўргатиб келаётган отахон ва онахонлар, иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, касаба уюшма фаоллари таклиф этилдилар. Улар пойтахтимизнинг Бош майдонидаги Мотамсаро она ҳайкали пойига гуллар қўйиб, қуролдош дўстлари хотирасини ёд айладилар.

— Мақсадимиз Хотира ва қадрлаш куни арафасида тармоққа қарашли корхона ва ташкилотларда меҳнат қилаёттан уруш ва меҳнат фахрийлари, кексалик гаштини сураётган пенсионер отахон ва онахонлар, касаба уюшма фаолларига ҳурмат кўрсатишдир, — дейди Тошкент вилояти Металлургия ва машинасозлик саноати тармоқлари ходимлари касаба уюшма қўмиталари Раислар кенгаши раиси Аъло Алаутдинова.

Отахон ва онахонлар Шаҳидлар хотираси майдонида ҳам бўлдилар.

— Пойтахтимизда Истиқлол йилларида барпо этилган бу каби масканларни айланар эканмиз, беихтиёр ўша даврлар билан бугунги бахтли кунларимизни муқояса қиламан, — деди иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Л.Межитов. — Касаба уюшмалари томонидан ташкил этилган тадбир ўтганлар руҳини шод этиб, ёшларга ибрат бўлади.

Тадбир сўнггида меҳмонлар бир пиёла чойга таклиф этилдилар.

Муҳаббат ЎРМОНБЕКОВА,
ЎзКУФК матбуот котиби

«ДИЛ СЎЗИМНИ СИЗГА ЭЛТАРЛАР...»

Уллибиби Отаева она халқининг ҳассос шоираларидан эди. Илк тўплами чоп этилгандаёқ, дилбар шеърлари кенг жамоатчиликнинг фикрини тортди. Унинг шеър ва достонларида Орол дарди, маънавий бойликларини унутган авлод изтироблари, қишлоқ кишиларининг содда, самимий қиёфаси алоҳида балқиб турарди.

Ундан гўзал шеърлар қаторида бир-биридан иқтидорли, элим-юртим деб ёниб яшайдиган беш фарзанд қолган эди. Уларнинг ҳар бири бугун улғайиб, камолга етиб, юртининг фидойилари бўлишди.

НЕВАРАМГА МАКТУБ

Телефонда қолмас овозим,
Хириллар ё ўчар ленталар.
Омон бўлсин қалам-қоғозим,
Дил сўзимни сизга элтарлар.
Аён кўриб ҳуснихатимда
Жароҳатим, аламларимни,
Қай неварам эҳтиёт билан
Қўяр унга малҳамларини.
Арзимадим набираликка,
Бобом хатин ўқий олмадим.
Сўнгра уни содда, гўл дедим,
Ўзга сифат тўқий олмадим.
Ҳикмат тўла ўгитларини
Эзмаликка йўйиб қутулдим.
Феълимдаги ёвузликларни
Меросликка йўйиб қутулдим.
Кетмас асло гуноҳлар беиз,
Экканини ўради ҳар ким.
Мен дунёдан ўтсам, мен ҳақда
Хўш, авлодлар нималар деркин?

Уллибиби ОТАЕВА

ХОТИРАСИ АЗИЗ, ҚАДРИ УЛУҒ

Келажак авлод баркамоллиги йўлида қилинган ҳар бир иш эзгулик рамзи сифатида қалбимизда яшайди. Муқаддас хотира бор экан, ундан нур мисол юрагимизга қуйилаётган шуълалар бизни руҳий уйғоқликка, тафаккур юксакликларига чорлаб туради. Негаки, хотира ўзининг тинимсиз йўқловлари билан ҳаёт сўқмоқларида мадад бўлган, тўғри йўлни кўрсатган, илм-ҳунар ўргатган фидойиларни ёдга солади.

Қадрлаш эса қон-қонимизга сингиб кетган, ҳаттс халқимиз тимсолига айланган фазилат. Ана шу фазилатимиз билан бугун эъзозлимиз, дунё халқлари орасида ҳурматлимиз. Хотира ва қадрлаш деган буюк туйғу қалбимизда зоҳир экан, маънавиятимиз чечаклари буюк аждодларимиз мероси ила сайқалланиб авлодлар тимсолида ўзбек номи билан дунёга юз очиб бораверади.

«ДЎСТЛАР, ЯХШИЛАРНИ АВАЙЛАБ САҚЛАНГ...»

МОТАМСАРО ОНА — МИЛЛАТ ТИМСОЛИ

Пойтахтимиз юраги — Мустақиллик майдонидаги Хотира мажмуаси бугун ҳар қачонгидан гавжум. Зиёратчиларнинг кети узилмайди. Айниқса, улар сафини тўлдириб келаётган ёшларни кўриб кўнгил ёришади.

Зиёратгоҳ узра таралиб турган вазмин мусиқа садолари юракда маҳзун ҳислар уйғотади. Майин шабада гуриллаб ёнаётган мангу оловни гоҳ ўнгга, гоҳ сўлга чайқатиб-чайқатиб ўйнайди. Унга боқишинг билан негадир ёнаётган оловдек юрагинг титраб кетади. Кўз олдингда минглаб, миллионлаб аскар йигитлар саф тортиб ўтади, ўтаверади. Улар ортидан йиғлаб қолган оналар, келинлар, норасида гўдаклар... Улар шунчалик кўпки, санаёлмай хаёлларинг тўзғиб кетади...

Ўйчан, соғинчли нигоҳини ерга тикиб, қўлларини тиззасига қўйганча «Сен ҳамиша қалбимдасан, жигарим» дея шаҳид кетган фидойи фарзандларини бағрига босиб турган Мотамсаро она сиймоси олдида нафақат вақт, балки одамлар ҳам бир лаҳза тўхтаб қолади. Вақт хотира олдида одамларни ана шундай бир лаҳза тўхтатиб, уларга тарих сабоқларини ёдлатади. Тарихда энг фожеали қирғин-барот сифатида қайд этилган иккинчи жаҳон уруши эзгуликка отилган ўқ эди. Шу боис у энг аввал, оналарнинг, сўнгра ватан ва халқнинг кўксини яралади. Мотамсаро она ана шундай урушдан, жаҳолатдан юраги пора-пора бўлиб, фарзанди хотираси билан яшаган оналар тимсоли. Шунинг учун ҳам катта ёшлилар унга боқиб, ўз оналарини, яқинлари, хешу ақраболари, ҳамқишлоқларини кўргандек ўйга толишади:

— Онажоним-ку бу мани, — дейди бухоролик Умар бобо кўзлари ёшланиб. — Отамни бир умр дарвозамиз олдида ана шундай кутиб турардилар...

— Ҳайкалтарош назаримда бувимни кўрган бўлса керак, — дейди Самарқанднинг Нарпайидан келган Ойсифат буви. — Ўтган йилгача Мўмин тоғамни ана шундай кутиб ўтирардилар.

— Бу ҳайкал онамга қўйилгандек севинаман, — дейди Ёдгора Жалилова. — Ҳар йили Хотира ва қадрлаш куни олдидан атайлаб келиб зиёрат қилиб кетаман. Онам 50 йил отамнинг йўлига кўз тикиб, бу дунёдан армон билан кўз юмдилар.

Миллат тимсолига айланган онагина ана шундай ҳаммага дахлдор бўлади.

Минглаб оналаримизнинг тунларни тонгга улаб, урушни лаънатлаб, жигарбандлари йўлига кўз тикиб ўтгани бор ҳақиқат. Оналар қанчалик тинчлик исташмасин, уруш шафқатни билмасди, онанинг оқ сути ҳақини, аллалари ҳурматини хаёлига ҳам келтирмасди.

Уруш жаҳолат ва офат эди. Қоп-қора қуён мисол оппоқ орзуларни босиб, янчиб кетганди.

ЗАЙНАБ БУВИ

Зайнаб буви ҳам шоир айтгандек «севгидан етиму, умрдан ярим», «қуриган кўксида ёлғиз беланчак»ни босиб «абадий фироқни абадий висол»га айлантирган мардона аёл бўлган. Ёлғиз ўғлидан бир этак невара-чевара кўрган онахоннинг кўзлари шунчалик маъюс эдики, унга қарашга юрагинг дош бермас эди. Онахон кейинги йилларда жуда қариб қолдилар. Шундай бўлса ҳам дарвоза олдидаги қари тутга суяниб, доим йўл қарар эдилар. Бу тутни Зайнаб бувимиз йўлига кўз тиккан ёрлари экиб кетган экан. Ўтган-кетганлар онахоннинг дуосини олар, кўзи яхши кўрмаса ҳам овозидан, оёқ товушидан одамларни таниб оларди. Ҳамма онахонни яхши кўрарди, у ҳам барчага бир хил меҳр кўрсатарди.

Ўтган йилги тут пишиғида қишлоққа борсам, ғарқ пишиб, остига тўкилиб ётган марварид тутларни териб еяётган болакайларга кўзим тушди, онахон кўринмасди. Кейин билсам бандаликни бажо келтирибди... Бир кунлик ёрини бир умр кутиб, сарполари сандиқда сарғайган Зайнаб бувининг кўзлари бу дунёдан очиқ кетибди. Онахон ҳақларига дуо ўқиб, бағишларканмиз, шундай ният қилдик. «Бу дунёдан ҳеч кимнинг кўзи очиқ кетмасин, урушнинг номи ўчсин».

Эътироф

ЭЪЗОЗ

Нуронийлар халқимизнинг иймон қалъаларидир. Уларнинг дуоларидан тонгларимиз бехатар, ҳаётимиз фаровон, доно маслаҳатлари эзгу ишларимизга ҳамроҳ.

Мамлакатимизда нуроний отахон ва онахонларни эъзозлаш, саломатлигини яхшилаш борасида алоҳида ғамхўрлик кўрсатилмоқда. Президентимизнинг «Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида»ги Фармони бу борадаги эзгу ишларнинг узвий давомидир. Қолаверса, юртимизнинг ҳар бир маҳалла, ташкилот ва муассасаларида ўтганлар руҳи шод этилиб, фахрийларга алоҳида эҳтиром, эъзоз кўрсатилмоқда. Бундай тадбирларда касаба уюшмаси фаоллари ҳам бош-қош бўлаётгани қувончлидир. Бу ёруғ оламдаги барча яхши нарсалар инсон зотига инъом этилган экан, биз ҳам бир-биримизни хотирлаб, қадрлаб яшамоғимиз ҳам қарз, ҳам фарздир. Зеро, севимли шоиримиз Мақсуд Шайхзода айтганларидек,

Дўстлар, яхшиларни
авайлаб сақланг,
«Салом» деган сўзнинг
салмоғин оқланг!
Ўлганда юз соат йиғлаб
тургандан,
Уни тиригида бир соат
йўқланг!

«Инсонга наф келтириш — олий бахт» танловига

«ЎЗИМИЗНИНГ ГЕРСТ ҚУРБОНОВИЧ...»

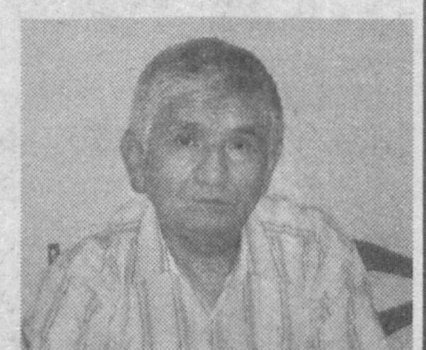

Инсон умри нималар билан ўлчанади: фарзандлар камоли, шогирдлар эҳтироми биланми ва ёким бойлик, мансаб, мартаба биланми? Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси девони меҳнаткашларни ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш бўлимининг бош мутахассиси Герст Қурбонович Гафаров ҳаёти ва фаолиятига назар ташлаган ҳар бир киши инсон умри узунлиги билан эмас, балки элу халқига садоқати, одамларга келтирган беҳисоб нафи билан ўлчанишига ишонч ҳосил қилади.

Фаолиятини оддий чилангарликдан бошлаб, ҳаёт сўқмоқларидан поғонама-поғона кўтарилиб, оддийлик ва самимият, меҳр-мурувват каби фазилатларни умри ва ишининг мазмуни деб билган Герст Қурбонович 30 йилдан ортиқ энг оммавий ташкилот — касаба уюшмалари тизимида ишлади. У меҳнаткашлар ҳақ-ҳуқуқларининг устувор ҳимоячиси сифатида одамлар мушкулини осон қилиш, адолатни тиклаш учун вақтини ҳам, саломатлигини ҳам аямаган фидойилардан. Унинг олийжаноб фазилатларидан бири — юксак самимияти эди. Тизимдаги Марказий кенгаш раисларидан тортиб оддий мутахассисгача унга алоҳида ҳурмат ва эҳтиром кўрсатишар, касбига садоқати барчага ўрнак саналарди.

У эса ҳаммани: хоҳ у раҳбар, хоҳ эндигина иш бошлаган ходим бўлсин, қалбига йўл топарди. Айниқса, меҳнат кишисининг озгина ҳақ-ҳуқуқи бузилса, бунга асло муроса қила олмасди. Оддий қишлоқ одамлари унга ишониб, алоҳида ҳурмат ва ихлос билан қабулига келар, қонуний ҳақ-ҳуқуқларини тиклаш учун маслаҳат, йўл-йўриқ сўрашарди. Герст Қурбонович умид билан келган ҳар бир кишининг дардига малҳам бўлиб, мушкулини осон қилишдан сира эринмас эди. Саъй-ҳаракатлари билан адолат тантана қилиб, қонуний ҳуқуқи тикланиб, ўз севимли ишига қайтган куни унинг учун ҳам байрам бўларди. Бундай қувончли лаҳзалар бора-бора унинг умр мазмунига айланиб кетганди. Етук ва қилни қирқ ёрадиган мутахассис сифатида муаммоларни ўз ўрнида ҳал этар, касаба уюшма аъзолари манфаатларига оид долзарб масалаларни, корхона ва ташкилот, қолаверса, вазирлик ва мутасадди идоралар олдига дадил қўя оларди. Бунда ундаги қатъият, ўзига хос қобилият, энг муҳими, қонунларни яхши билиши қўл келарди.

У бир умр халқ ишига садоқат кўрсатди, ўз касбига содиқ қолди. Одамларни нуфузли ташкилотга ҳурматини оширди. Шу боис бугун орамизда бўлмаса ҳам унинг номи, ибратли фаолияти, иш услуби ҳамкасблари, шогирдлари тимсолида давом этмоқда. Гўё улар тасаввурида «бирдан эшик очилиб, «как ты думаешь?..», «мне кажется..», «вот интересний случай» деб Герст Қурбонович кириб келаётгандек. Яхшилар ёди ана шундай қалбда сақланиб қолади.

— Герст Қурбонович ҳақида етук инсоний фазилатлар соҳиби, ўз ишининг фидойиси, десак яна нимадир камлик қилади, — дейди Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ташкилий ишлар бўлим мудири Валижон Кочкаров. — Зотан у ўз умрини меҳнат муҳофазасига бағишлаган, бир сўз билан айтганда, касаба уюшма тизимининг тирик қомуси эди.

Қалбларда ўзидан ёрқин из қолдирган етук фазилатли инсонларни хотирлаганда одамларнинг қулфи дили очилади.

— Эсимда, 1976 йил, камина у даврда республика озиқ-овқат саноати ишчилари касаба уюшмаси Марказий қўмитасида бош мутахассис бўлиб ишлардим, — дея хотирлайди Тошкент шаҳар касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси кенгашининг етакчи мутахассиси Қобил Дадабоев. — Герст Қурбонович Тошкент вилояти ва шаҳри бўйича меҳнат техник мутахассиси сифатида ишга келди. Шиддат ва кучли интилиш билан, кутилмаганда ишимизнинг нозик тарафларини мукаммал билиб олди. Шу йилдан ўз тақдири ва ҳаётини касаба уюшмалари билан боғлаган Ғайратжон (биз уни шундай атардик) умрини охиригача халқига садоқат билан меҳнат қилди. У меҳнат жамоаларида бешикаст иш шароити яратиш орқали ишчи-ходимлар саломатлиги ва хавфсизлигини сақлашни ўз ишига дастуриламал қилиб олганди. Ён-атрофдагилардан ҳам шуни талаб қиларди. Хонасига кириб қолсангиз, телефон қўнғироқлари ҳеч тинмас, республикамизнинг барча туманларидан у ёки бу савол билан мурожаат қилишарди. Ғайратжон эса барча қўнғироқларга жавоб бериб, керакли йўл-йўриқлар кўрсатарди.

Сафдошининг эътироф этишича, у ҳамиша меҳнаткашлар иложи борича ўз қонуний ҳақ-ҳуқуқларини билсин, айниқса, ишлаб чиқариш билан боғлиқ ҳолда шикастланган ёки бахтсиз ҳодиса натижасида боқувчисини йўқотган шахслар қонунда назарда тутилган кафолатларни олиши, етказилган зарарни ундириб олишга тўла эришиши керак, деб ҳисобларди. Ана шу савобли иш учун ўзини масъул ҳис қиларди.

Герст Қурбонович билан кўп йиллар ҳамкорликда ишлаган Меҳнатни нормалаштириш ва муҳофаза қилиш Маркази лаборатория мудири Л. Г. Парсегова шундай хотирлайди:

— Герст Қурбонович билан сўнгги ўн йилда мулоқотда бўлиб, унинг билими, инсоний фазилатлари мени ҳайрон қолдирган. Герстни яхши одам бўлган, деб айтиш, у ҳақда ҳеч нарса демаган билан баробар. У қалби тоза, хушчақчақ, ҳатто оғир хасталикни бошидан ўтказгандан кейин ҳам қувноқ ва эътиборли эди. Ҳеч кимга ўз муаммолари ва аҳволини кўрсатмас, ҳолбуки, унда ҳам булар етарлича бўлган.

Менда меҳнат муҳофазасига оид саволлар пайдо бўлса, ундан энг тўғри ва аниқ жавобни олишимни билардим. Марказимиз томонидан қайта ишланган материалларни кўздан кечираётиб, бу ишни билимдон ва етук мутахассис — Герст қилганини дарҳол билиб олардим.

Бугун Герстни хотирлаётиб англаб етдимки, республикамиз унинг қиёфасида меҳнат муҳофазаси бўйича энг катта мутахассисни йўқотди.

Ҳа, у қаерда, қай лавозимда ишламасин, бир мақсад учун яшаб, меҳнат қилди. Инсонга наф келтириш — унинг қалб даъвати, фаолият дастурига сингиб кетганди. У ҳаётда ана шундай софдил ва самимий инсон бўлиб яшади. Герст Қурбонович ўзидан яхши ному муносиб шогирдлар қолдирди. Орзулари бисёр эди. Бешафқат ўлим уни 66 ёшда орамиздан олиб кетди. Аммо унинг доно маслаҳатлари, ишчан фаолияти шогирдлари, ҳамкасблари мисолида давом этаверади. Зеро, шоир айтгандек,

Умрлар бўладики,
Тиригида ўликдир.
Ўлимлар бўладики,
Мангуликча тирикдир.

Амина ҚОДИРОВА,
«Ishonch» мухбири

Фахрийларимиз

УРУШ КЎРГАН АЁЛ

ёхуд келини мақтаган қайнона

Газетанинг навбатдаги сонига материал тайёрлаётган эдим, бехос эшик очилиб, хатлар назоратчиси Комилахон кириб келди.

— Сизга ажойиб бир мактуб олиб келдим, — дея чиройли ҳуснихатда битилган бир даста қоғозни қўлимга тутқазди.

Мактубга кўз югуртирдим. Чирчиқ шаҳридан Зуҳрахоним Раимова йўллаган хат шундай сатрлар билан бошланади:

«Ассалому алайкум, «Ишонч» газетаси ходимлари!

Сизга иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, меҳнат фахрийси, оиламиз чироғи Муаззам Раимова ҳақида ёзаяпман. Бундай оналар бебаҳо-ку. Улар ҳақида, назаримда ҳар куни ёзишимиз, ибратли ҳаётидан ўрнак олишимиз керак...».

Қайноналаридан шикоят қилиб ёзилган қанча келинларнинг дил розларни ўқиганман. Аммо Зуҳрахоннинг қайнонасига эҳтироми, ҳурмати мени ҳайратга солди.

Мактубга нуроний аямизнинг атлас кўйлакда тушган суратларини ҳам илова қилишибди. 80 ёшни аллақачон ортда қолдирган онахоннинг лабларида табассум, юзларидан нур ёғилади. Ҳарбийларга хос қоматлари тик, кўзларида ўт чақнайди.

Тошкентда таваллуд топган Муаззамхоним иккинчи жаҳон уруши бошланганида эндигина 16 ёшга кирган экан. Кундузи далада ишлаб, кечда Тошкентдаги педагоглар тайёрлаш курсида ўқийди. 1943 йилда кўнгиллилар қаторида фронтга олишларини сўрайди. Бир йиллик тайёргарликдан сўнг, Украинанинг Львов шаҳрига йўл олади. Жасур ва эпчил қиз урушнинг даҳшатларини тўла ҳис қилар ва ўзига топширилган вазифаларни сидқидилдан бажарарди. Польша, Чехославакияни, Дунай ва Эльба дарёлари соҳилларини фашистлардан озод қилганлар қаторида турди. Ғалабани Берлинда байрам қилди. Орадан бир йил ўтиб ҳарбий хизматдан озод қилишди.

Ҳарбий формаси ўзига ярашиб турган гўзал ўзбек офицерига солдатлар ҳурмат кўрсатишарди. Кўксини бир нечта орден-медаллар безаб турган Муаззамхондан, айниқса, маҳалладошлари фахрланишарди. Уруш қолдирган жароҳатлар халқни ҳам руҳан, ҳам жисмонан қийнаган тикланиш йилларида ҳам у матонат кўрсатди, меҳнати, одоби билан барчага ўрнак бўлди.

Иқтидорли, зукко муаллима ёшлар тарбиясига алоҳида эътибор берди. Шогирдлари қалбида Ватанга муҳаббат, элга ҳурмат, туғилган заминга чексиз ифтихор туйғуларини уйғотишга муносиб ҳисса қўшди. Депутат сифатида маҳалла ободонлиги, элдошлари фаровонлигига ҳисса қўшди.

Турмуш ўртоғи Маҳмуд ака билан беш ўғил, бир қизни оқ ювиб-оқ тараб, элга қўшди.

Фарзандлари Ботиржон, Баҳодиржон, Василахон, Зокир, Алишер, Улуғбек ота-оналари изидан бориб эл ишига камарбаста инсонлар бўлиб танилди.

Муаззам ая бугун бир-биридан оқила, зебо, дилбар келинлари, 17 нафар невара, 14 нафар чевaралари ардоғида қарилик гаштини суриб, мустақил юртимизнинг ардоқли нуронийлари қаторида бахтли ҳаёт кечирмоқда.

Онахонни байрам муносабати билан турли учрашув ва тадбирларга таклиф қилишади. Давралар тўрига ўтказишиб, иззат-икром кўрсатишади. Ёшларга уруш хотираларидан сўзлаб бераркан, тинчликнинг нақадар катта бахт эканлигини таъкидлайди.

Тўғри-да, уруш кўрган оналар, айрилиқ жафосини тотиб минглаб шаҳид кетган дўстларининг хотираси билан яшаётганлар тинчлик қадрини теран идрок этишади.

* * *

Зуҳрахон мактуб сўнггида онамизни ҳазиллашиб «генерал бува» деймиз деб ёзибдилар. Халқимизнинг Муаззам аядек довюрак фидойи, ватанпарвар, энг муҳими, доно онахонлари бор экан, улар теграсида улғаяётган ёшлар шак-шубҳасиз, Ўзбекистон номини дунё бўйлаб янада кенг ёяверадилар.

А.НАБИЕВА

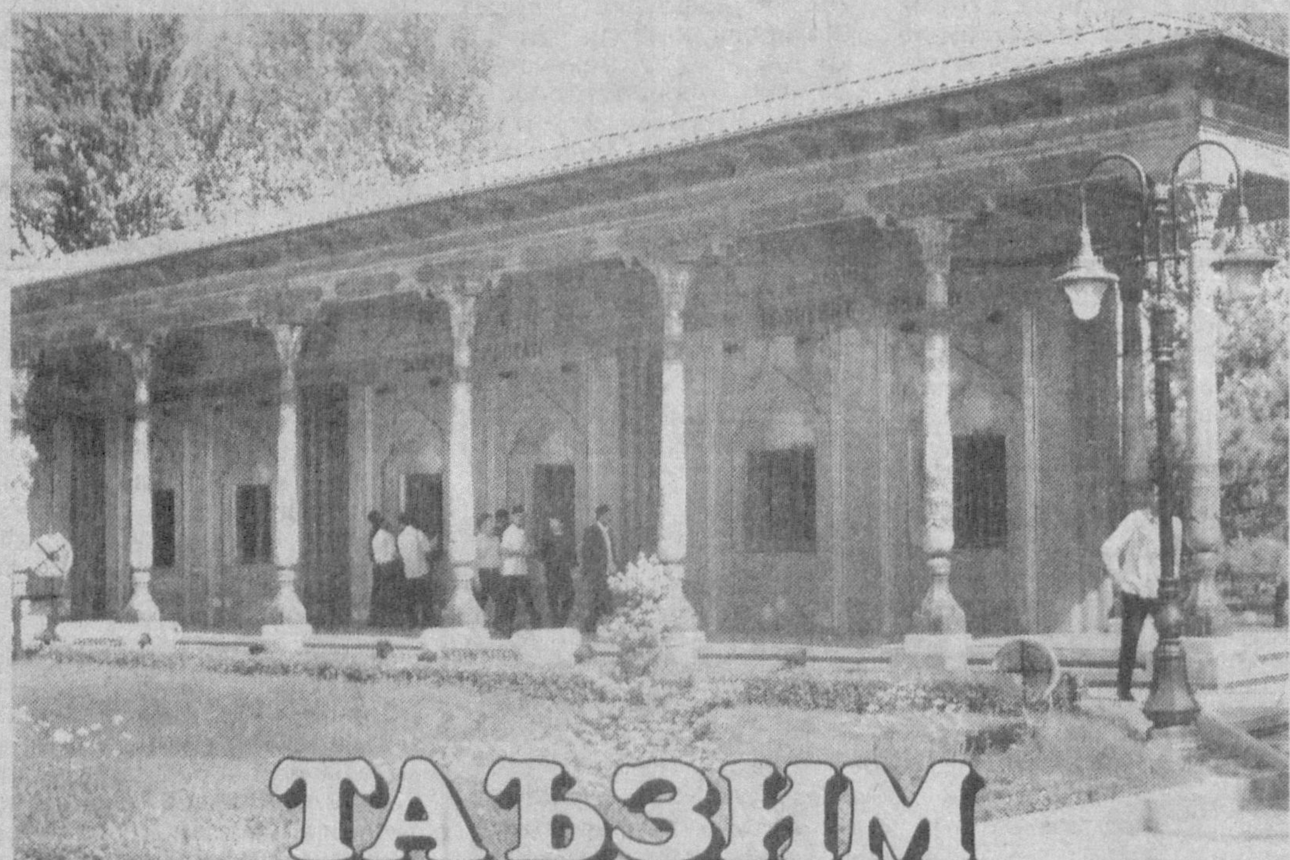

ТАЪЗИМ ВА ЭҲТИРОМ

Азиз ва мўътабар инсонларни хотирлаш ва қадрлаш — иймон-эътиқод мезони

(Боши 1-бетда)

Тўртинчидан, бор манбалар, ҳужжатларни Хотира ва қадрлаш жамғармаси ихтиёрига топшириш лозим. Чунки жамғарма уларни мувофиқлаштириб, «номаълумлар» сонини кун сайин қисқартириб боради ва номини абадийлаштиради.

Фронт ва фронт орти матбуоти ҳамда нашрлар — китоблар, рисолалар, плакатлар, радиотасма ҳужжатлари, фронт қатнашчиларининг ҳикоя ва лавҳалари орқали хотира тикланиб, яхлит — ҳарбий ҳужжатлар асровига айлантириш керак. Назармат, Ҳамид Ғулом, Рамз Бобожон, Владимир Трюков, Мирмуҳсин, Рустам Абдураҳмонов, Мумтоз Муҳамедов, Мирзакалон Исмоилий, Адҳам Раҳмат, Султон Акбарий, Назир Сафаров, Тўлаган Соатий, Тўғон Эрназаров, Адҳам Ҳамдам, Шароф Рашидов, Зебо Шамсуддинова, Зулфия ва Ҳамид Олимжон, Фахри Камол, Ойбек, Ғафур Ғулом, Мақсуд Шайхзода, Зафар Диёр, Абдулла Қаҳҳор, Уйғун, Насрулло Даврон, Туроб Жўраев ва бошқа ижодкорлар хонадонларида сарғайган газеталар, журналлар, урушға доир қимматли ҳужжатлар — ташкил этилажак жамғармага топширилса, айни муддао бўлар эди.

Президентимиз Ислом Каримов қайд қилганларидек, биз ғалабага шонли ҳисса қўшиб, инсониятни фашизм балосидан халос этиш йўлида жонини қурбон қилган ота-боболаримизнинг муқаддас хотиралари олдида бош эгиб таъзим қиламиз.

Ғалабанинг 60 йиллиги муносабати билан «Хотира» китобининг қўшимча жилди нашрдан чиқди. Ўз вақтида аниқлаш имкони бўлмаган яна 15 минг 520 нафар ватандошларимиз ҳақида зарур маълумотлар йиғилди. Бу эса инсон хотирасига ҳурмат ва эътибор ифодасидир.

Истиқлол туфайли Хотира ва қадрлаш тушунчалари янги мазмун-моҳият касб этди. Орадан 60-65 йилдан кўпроқ вақт ўтган бўлса-да ҳали-ҳамон даҳшатлари ҳар биримизни мушоҳада қилишга — Тинчлик, Озодлик ва ҳалол меҳнат эвазига келган бир бурда Нон қадрини англашга ундамоқда. Юртбошимиз ўз нутқларидан бирида, «Тарихий хотираси бор инсон — иродали инсон. Тарих сабоқлари инсонни ҳушёрликка ўргатади», деган эдилар. Демак, «тарих — ҳақиқат чироғидир», у ҳамиша қалбларимизни ёритади, авлодларга тўғри йўл кўрсатади.

Карим НОРМАТОВ,
Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академияси профессори

БАЙНАЛМИЛАЛЧИ

Умрбек бу кунни ҳар йили ўзгача кайфиятда кутиб олади. Бу бежиз эмас. Чунки у Афғонистонда кечган урушда иштирок этган. Мактабларда байрам муносабати билан ўтказиладиган учрашувларда 9 нафар байналмилалчи жангчи қаторида ўзи ҳам иштирок этади, ёшларни ватанни, тинчликни қадрлашга ундайди.

— Ҳеч қандай уруш эзгу мақсад ифодаси бўлолмайди, — дейди у. — Бизнинг қанча тенгқурларимиз мақсадсиз уруш қурбонлари бўлишди. Қанчалаб оналар ўғлонларидан айрилди. Неча алп йигитлар ногирон бўлиб қайтганларига кўпчилик гувоҳ. Биз байналмилалчи жангчилар урушларга қаршимиз, ҳар доим тинчлик ҳукмрон бўлсин, деб тилак билдирамиз.

Умрбек Абдуллаев Хонқа туман таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси вакили. Вакиллик байрамга кўплаб тадбирлар режалаштирган. Мана, улар бекаму кўст амалга оширилмоқда. Жаҳон ва Европа чемпиони, спорт устаси Олимбой Султонов хотирасига бағишланган миллий кураш бўйича хотира турнири бу йил янада қизиқарли кечди. Қариялар ўртасидаги VI спартакиада ҳам иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

— Умрингдан барака топ, — дейишди нуронийлар. — Ёшлигимизга қайтгандек бўлдик.

Вакиллик томонидан касаба уюшмаси аъзоларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида ҳам муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Ижтимоий ҳимоя йили муносабати билан туман мактабларида таҳсил олаётган 46 нафар етим, 7 нафар чин етим болаларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатилмоқда.

Ўқитувчилар — миллат келажаги учун масъул шахслар. Шундай экан, улар меҳнатини муносиб рағбатлантиришнинг аҳамияти катта. Вакиллик томонидан илғор ўқитувчиларни мукофотлаш, кам таъминланган соҳа ходимларини моддий қўллаб-қувватлашга эътибор кучайтирилмоқда. «Йил ўқитувчиси», «Йил тарбиячиси» кўрик-танловларининг туман босқичи ўтказилишига ҳомийлик қилиниб, ғолиблар қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди. «Энг намунали мактаб», «Энг намунали боғча» танловларида биринчи ўрин соҳиблари телевизор, 2-3-ўрин совриндорлари маиший техника буюмлари билан тақдирланди. Кўплаб таълим-тарбия муассасаларига спорт, маданий-маиший жиҳозлар совға қилинди.

Меҳнат шароитларини яхшилаш борасида ҳам кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Ўтган йили 640 ўринли янги мактаб биноси қурилиб, фойдаланишга топширилди. 6-мактаб таъмирланиб, қайта жиҳозланди. Айни кунларда 4-мактабда реконструкция ишлари олиб борилмоқда.

— 2009 йилгача тумандаги барча мактаблар таъмирланиб, компьютерлар билан таъминланиши, физика, химия, биология хоналари тўлиқ жиҳозланиши кўзда тутилган, — дейди У.Абдуллаев.

Ўтган йили 56 нафар уюшма аъзоси санаторий ва профилакторийларда соғломлаштирилган эди. Вакиллик бу йил 100 нафар педагог-ходимларни соғломлаштириш ниятида. Айни пайтда болажонлар саломатлигини мустаҳкамлаш, уларнинг ёзги таътилини намунали ташкил қилиш юзасидан ҳам қатор чоралар кўрилмоқда. Касаба уюшма аъзолари фаолиятини оширишга ҳам эътибор кучайтирилмоқда. Ҳар чоракда улар учун семинарлар ташкил қилинади.

— Режаларимиз кўп, уларни амалга ошириш учун шароитлар етарли, — дейди Умрбек.

Бу эзгу ишларни амалга оширишда Умрбекнинг байналмилалчи эканлигининг аҳамияти катта. У ҳар доим атрофдагиларни меҳр-мурувватли бўлишга, тинчликнинг қадрига етишга, ҳаётнинг ҳар бир дақиқасидан унумли фойдаланишга ундайди.

М.ТЎРАБОЕВА,
«Ishonch» мухбири

Ҳали тонг ёришмай туриб бу уйнинг чироғи ёнади. Бироз олдин уй юмушларидан тинчиб, кўзи илинган аёл оҳиста ўрнидан туриб, ҳовлига чиқади. Ўртадаги тут дарахтига омонат ўрнатилган «умивалник»ка сув қуйиб юзини чайган бўлади. Сўнг кўча дарвозасининг эшигини қия очиб, ортига қайтади. Айтишларича, саҳарлаб фаришталар хонадонларга ризқ улашармиш. Ўчоққа бир амаллаб ўт ёққач, қорайган обдастани олов тафтига қўйиб қўлига челак ва супурги олганча яна дарвоза томон йўл олади. Кўчанинг нариги ёғидан шилдираб оқаётган ариққа челакни ботириб дарвоза олдига енгилгина сув сепади. Остонани супуриб бўлгач, энди боя ўчоққа ўт қўйгани ёдига тушиб, у томон юради. Обдастадаги сув қайнаб, оғзидан вишиллаганча сув пуркаб ётган бўлади. Сопол чойнакка чой дамлаб ичкарига олиб киради. Дастурхон ёзиб улгурмай, ташқаридан болаларининг отаси Мамарайим ичкарилайди. Аёл эрига пиёлада чой узатиб бироз олдида ўтирган бўлади. Қизиқ, иккови ҳам бир-бирига ҳеч нарса демайди. Тун сукунатини бузиб қўядигандек жимгина чой ичишади. Мамарайим юзига фотиҳа тортгач, аёл ўрнидан туриб ҳовлига шошади. Кеча оқшом чайиб, дорга осиб қўйган пайтавани олиб эрининг этиги ёнига қўяди. Ўзи яна ичкари уйга кириб илгарироқ тайёрлаб қўйган тугунини олиб чиқади. Этигини кийиб улгурган эрининг қўлтиғига тугунни қистириб дарвоза олдигача кузатиб қўйган аёл яна рўзғор ташвишларига уннаб кетади. Бу пайтда эса қуёш энди бош кўтара бошлаган, қишлоқ одамлари ғимир-ғимир қилиб қолганди...

Туғилган уй – жонажон Ватан

1990 йилнинг қишида Украинанинг Киев шаҳрига бориш имконияти туғилди. Ўрта мактабнинг 10-синфида ўқирдик ўшанда. Ондасонда дадамга эргашиб «Пахтакор»нинг ўйинини томоша қилиш учун Тошкентга келиб-кетганимизни ҳисобга олмаса, вилоятдан четга чиқмаганлигим учун бироз ҳаяжонланардим. Хуллас, Тошкент аэропортидан ИЛ-86 самолётига ўтириб ҳавога кўтарилдик. Самолётда учишнинг ҳадисини олган ҳамроҳим — раиснинг ўғли дарчадан булутларни томоша қилиб кетарди. Менинг ҳам қизиқиб аҳён-аҳёнда дарча томонга қарайверганимни сезди шекилли, жойимизни алмаштиришни таклиф этди. Очиғини айтсам, бундай манзарани ҳечам кўрмагандим. Ер сатҳидан бир неча минг метр баландликда, оппоқ булутлар орасида сузиб кетаётгандек эдик гўё. Аслида ҳам шундай. Самолёт булутлар бағрини ёриб, бир маромда учиб борарди...

...Киевда бир ҳафта бўлдик. Шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини томоша қилдик. Аммо ёдимда қолгани мана бу учрашув бўлди. Уни ҳалигача ҳайрат билан эслайман.

Эрталабки нонуштадан сўнг бизни саёҳатчиларга мўлжалланган автобусда шаҳар марказида жойлашган бозорга олиб боришиб, соат 14 ларгача айланиш учун рухсат беришди. Ўзбекни биласиз, бозор деса, ўзини еттинчи осмондан ташлайди. Бир зумда гавжум бозор ичида шерикларимни йўқотиб қўйдим. Нима бўлса бўлар дедим-да, имкониятдан фойдаланиб уйдагиларга совға-салом харид қилиш ниятида бозор айландим.

Бозор ҳамма юртда ҳам бозор экан-да. Юзлаб сотувчи ва харидорларнинг гап-сўзлари қўшилиб, ғалати гувиллаш қулоққа чалинарди. Расталарни айланиб юрарканман, бир четда қўлига уч-тўртта эркаклар шимини тутиб олган аёлнинг менга тикилиб турганини сезиб қолдим. У ҳам буни сезди чоғи, жилмайиб мен томон юрди.

— Из Ташкента, да? — деди аёл ёнимга келиб.

— Да, — дедим ажаблanganимни яширолмай.

— Буни дарров пайқадим, — жилмайиб рус тилида давом этди аёл. — Мен ҳам Ўзбекистонда туғилганман. Сирдарёни биласанми, Гулистон... Гулистон...

Аёлнинг кўзлари яшнаб айтган бу сўзларидан кейин ўзим ҳам ҳаяжонланиб кетдим. Негаки, Тошкент, Ўзбекистон қанчалик азиз бўлса, Сирдарё деганидан кейин сирдарёлик бўлганим учун ўзимни йўқотиб қўйдим.

— Ҳа, мен ҳам сирдарёликман, — дедим ҳаяжонланиб.

— Ай, земляк, ай-да дорогой... — дея аёл мени қучоқлаб, юзларимдан чўлп-чўлп этиб ўпиб олди.

Ростини айтсам, мусофир юртда ватанинг ҳақида бирор сўз эшитиб қолсанг, бошқача бўларкансан киши. Ўзини Наташа деб таништирган бу аёл чиндан ҳам Гулистонда туғилган, бундан бир неча йил олдин тақдир тақозосига кўра оиласи билан ота юртига кўчиб келган экан.

Анча суҳбатлашдик. Хотирамда ҳали ҳам сақланиб қолгани ва ҳозир ҳам эсласам фахрланиб кетадиганим ушбу сўзлар бўлди:

— Ўзбеклар билади, уларнинг уйига меҳмон келса, ё шу хонадоннинг бекаси ёки хонадон вакилларидан бири эшик очиб кутиб олади. Ҳозир бу ерда айрим танишларимнинг уйига борсам, аввал унинг ити билан «кўришиш»га тўғри келади. Айт-чи, ўзбекларнинг кундалик ҳаётидаги шу оддий ҳолатни нима билан, қандай баҳолаш мумкин? Йўқ, буни ҳеч қачон ҳеч нарса билан тенглаштириб бўлмайди. Ўзбекистонда туғилиб-ўсиб шу нарсага амин бўлдимки, улар ҳатто ёмон кўриб турган одамига ҳам бир пиёла чой узатиб, ҳурмат кўрсатишади. Ўзбекларга хос бундай бағрикенгликни бошқа ҳеч ерда учратмадим.

Унинг гап-сўзлари, ўзини тутишидан шуни англадимки, у Ўзбекистонни соғинган. Буни унинг ўзи ҳам яшириб ўтирмади:

— Қизиқ бўларкан, ватанда туриб ватанни соғиниб юрибман...

* * *

Қуёш тиккага келиб, ҳаво қизигандан-қизиди. Мамарайим сўнгги ариқнинг бошини очиб бўлгач, кетмонини шу ерда қолдирди-да, дала бошидаги тол томон қараб юрди. Тол остига ёзилган шолчага ўтириб, бироз нафасини ростлади. Кейин эрталаб хотини берган тугунчани ёзди. Шу пайт узоқдан ўғлининг қораси кўринди.

— Келдингми? Нима бўлди?

— Саттор ота сув олаётган экан. Шу одамни тушунмайман. Даласининг нами кетгани йўғу, бугун яна саҳармардонлаб қулоқни ўзига қаратиб очиб олибди. Бошқалар ҳам бор демайди. Шартта беркитиб, сувни бу томонга ҳайдадим.

— Бекор қилибсан, — деди Мамарайим босиқлик билан. — Энди бориб, қайтадан сувни Саттор отанинг даласига очиб қўй.

— Нега энди? — ўғил отасининг феълини билгани учун саволни калта қилди. — Яна шунча жойга бориб келишим керакми?

— Айтганни қил. Керак бўлса, минг марта бориб келасан.

Ўғил бўйнини эгганча ортига қайтди. Мамарайимнинг хаёлида эса бундан бир неча йиллар олдин, аниқроғи, урушдан сўнгги очарчилик йилларидаги воқеа айлана бошлади...

Кеч куз эди ўшанда. Уруш бошлангач, турмуш издан чиқиб, асосий юк болалар, ўспиринлар, қари-қартанг, аёллар зиммасига тушиб қолди.

Саттор ота ҳам айни қирчиллама ёшда эди. Бироқ уни ниҳоятда яхши уста бўлгани учун жанггоҳга юборишмай, олиб қолишди. Ўзига дурустроқ ёрдамчи топилмагач, Мамарайимни ишга олишга мажбур бўлди. Саттор ота оловда қиздирилган темирни сандон устида тутқич билан ушлаб, ҳар ёққа ағдариб турар, Мамарайим эса тўққиз ёшли бола бўлишига қарамай катта болғани кўтариб, қизиган темирни савалар эди.

Шу тариқа ярим кило ун учун икковлон кун бўйи қора терга ботиб ишлашарди.

Кунларнинг бирида Мамарайим эрта тонгдан устахонага келди. Негадир ҳар куни барвақт устахонада куймаланиб юрадиган Саттор ота ҳали ҳам келмаганди. Мамарайим бирор иши чиқиб қолгандир деган ўйда устахона эшиги ёнида анчагача кутиб ўтирди. Қараса, ота ҳали-вери келадиганга ўхшамайди. Бу орада бир-икки киши Саттор отани сўраб кетди. Мамарайим бу ерда кутишдан наф йўқлигини англаб, отанинг устахонадан бир кўча нарида жойлашган уйига қараб йўл олди. Яқинлашганида дарвоза олдида бир нечта одам тўпланиб турганини кўрди. Ҳовлига кириб бораркан, ғалати манзаранинг гувоҳи бўлди. Саттор отанинг хотини — Ҳумор хола ҳовлининг ўртасида у ёқдан-бу ёққа бориб келар, уввос солганича «Ўз боласига ҳам шунчалик бемеҳр одам бўладими? Ўз қўллари билан миршабга топширса-я, бу қандай кўргулик, халойиқ?! Бу кунларни кўрганимдан, ўлиб қўяқолсам бўлмасмиди, э, худо?!» дея сочларини юлгудек айюҳаннос соларди. Икки-уч жувон, афтидан қўни-қўшни бўлса керак, Ҳумор холани тинчлантиришга ҳаракат қилиб атрофида гир-гир айланишарди. Ҳовлининг бир четида — супада эса Саттор ота бошини эгганича ҳар замон-ҳар замонда чуқур уҳ тортиб, шалвираган қўйи ўтирарди. Ҳозирча нима гаплигидан бехабар Мамарайим жойида қотиб тураверди. Шу алфоз қанча турди, билмайди. Бир пайт елкасига тушган қўлдан сесканиб ёнига қаради. Саттор ота мунг тўла нигоҳлари билан «Кетдик» деди-ю, кўча томонга йўналди...

Кейин маълум бўлишича, Саттор отанинг ёлғиз ўғли икки кўча нарида яшовчи бир хонадонга ўғриликка кириб, қўлига илинган нарсани ўмарган, сўнг ўртоқлари билан уларни бозорда пуллаб, уч-тўрт кунгача уйга келмай, ялло қилиб юрган. Хонадон эгаси — кекса бир кампирнинг уч ўғли ҳам урушга кетган бўлиб, тез орада учовидан ҳам қорахат келганди. Бу жудолик етмаганидек, ғам қаддини буккан кампирга нисбатан бундай ярамаслик қилишгани бутун маҳалла аҳлининг ғазабини қўзғатди. Бироқ Саттор отанинг ўғли бехосдан маҳалланинг болаларига кампирнинг уйини тунаганини айтиб қўймаганида, ўғриликни ким қилганини ҳеч ким билмасди.

Саттор ота аслида хотини билан фарзанд кўришмаганди. Анча йиллар бир тирноқ умидида яшашгач, ниҳоят мана шу ўғилни асраб олишга қарор қилишади. Шу тахлит бу оилага ҳам фарзанд қувончи кириб келади. Эр-хотин фарзандини еру кўкка ишонмас, худди кафтда кўтаргудек катта қилишди. Ҳатто она ўғли ўн тўрт ёшга кирганига қарамай, устахонада ишлашига ҳам рухсат бермади. Саттор ота ҳам ўғлини уйдаги юмушларга қараб юрар деди-ю, Мамарайимни шогирдликка олди. Энди эса ана шу ўғил бутун маҳалла аҳли олдида отасининг юзини ерга қаратиб ўтирибди. Бунинг устига тинч замон бўлса ҳам майлийди. Юртда уруш нафаси уфуриб турган, кунда-кунора бир хонадонга қорахат келиб, оналарнинг фиғони кўкка ўрлаб ётган шундай кунларда ўлганнинг устига тепгандек бир муштипар аёлнинг бор-йўғи номаълум мулкига кўз олайтириш ўтакетган пасткашликдан бошқа нарса эмасди. Саттор ота бу гапдан хабардор бўлган заҳоти миршабни чақирди-ю, ўғлини топшириб юборди...

Ўғил шу кетганча қайтиб бу хонадонга қадам босмади. Хотини неча бор «қидиртиринг», дея зориллаганига қарамай, Саттор ота кўнмади. «Юрт олдида юзимизни ерга қаратди. Унгача ҳам фарзандимиз йўқ эди. Яшадик-ку, хотин. Ахир у бир сену менга эмас, шу маҳаллага, юртига, элдошларига хиёнат қилди. У тенгилар фронт ортида жонини жабборга бериб тер тўкаяпти. Мана Мамарайим, ўшанингдан беш ёш кичик, мен билан баробар болға уради. Нима, унинг ўйнаб-кулгиси келмайди дейсанми? Элдан чиқсанг, эгиласан дейишади. Бу болани асли бошдан эрка қилиб ўстирдик. Мана натижаси»...

Мамарайим шуларни хаёлидан ўтказиб ўтираркан, ўғли қайтиб келганини ҳам сезмади.

— Сувни очиб келдим, ота. Саттор отанинг ўзи ҳам сув бошига қараб келаётган экан. Сезиб қолмасин деб ўзим олдига бориб, қайтардим. Уч-тўрт пушта қолган экан. Биргалашиб суғордик. Сўнг сувни яна ўзимиз томонга очиб келдим. Сиз ҳақингизда ҳам кўп нарсаларни билиб олдим. Отага шогирд бўлган экансиз-а, дада.

— Билган бўлсанг, яхши. Энди ишга кириш, ҳадемай қош қораяди.

Ота-бола шу тариқа ишга киришишди. Салдан кейин уфқ қизариб, қуёш бота бошлади.

* * *

Терроризм, гиёҳвандлик, диний экстремизм ўтган асрнинг энг мудҳиш жиноятлари сирасига киритилди. Ватани, миллати йўқ жиноятчилар ортида катта маблағ ва бошқа имкониятларга эга турли марказлар борлиги, уларнинг ҳар хил техника ва қурол-яроғ билан таъминланиб туриши бугунги кунда инкор этиб бўлмайдиган ҳақиқатдир.

Орамизда ҳали ҳам ўзларининг қабиҳ ниятини амалга ошириш, пуч ғоялари билан ёшларимиз онгини заҳарлаш пайида юрган хиёнаткорлар борлигини ёдимиздан чиқармаслигимиз зарур.

Бундай кимсалар таъсирига тушмаслик мақсадида ватанимизда яшайдиган ҳар бир инсон миллати, мансаби, ёши, ирқи ва динидан қатъи назар, ушбу масалаларга шахсан ўзининг муносабатини билдириб, бу иллатга жамиятимизда ўрин йўқлигини ҳис этиб яшаши керак. Зеро, фуқароларнинг фаоллиги, жамиятнинг огоҳлиги ҳар қандай ёвуз кучнинг илдизига болта уради.

Демак, биз ҳушёрликни сусайтирмай, юрт тинчлиги, мустақиллигимизни мустаҳкамлашга энг муҳим вазифа деб қарамоғимиз лозим.

* * *

Ота тонггача мижжа қоқмади. Бир куннинг ўзида бир йўла уч ўғилни қабрга қўйган кишининг кўзига нима учун уйқу келмаганини унинг ҳолига тушмаганлар ҳам сўзсиз тушунишлари шубҳасиз. Аммо бутун тун давомида отанинг юрак-бағрини эзиб чиққан изтиробларни тоғ ҳам кўтаролмаслиги аниқ.

Ота ним қоронғу уйнинг бир бурчига тиқилиб олган қўйи ўзи билан ўзи сўзлашиб чиқади.

«Нега бундай бўлди? Мен шу ниятда фарзанд ўстириб, тарбия қилганмидим? Қаерда адашдим? Нега уларни ўз вақтида қайтара олмадим?».

Шу тахлит жавобсиз саволлар гирдобида ўй суриб ўтираверади, ўтираверади.

Фарзандлари илк бор масжидга қатнаб, мусулмончилик фарзини бажара бошлаганида ич-ичидан суюнгани рост. Ҳатто ўзининг айнан шу ёшда бўлганида сиёсатнинг зўридан мусулмончилик амалларини бажара олмаганлигидан ўкиниб ҳам олганди. Истиқлол қуёши балқиб, дину диёнатга эришилганини, урф-одатларнинг тикланганини кўриб, шундай дориломон кунларга етказганига шукроналар келтирганди ўшанда.

Рост, динни ниқоб қилиб, эл-юрт тинчлигига раҳна солмоқчи бўлган битта-иккита худобезорилар ҳақида эшитганди. Аммо... Ўз пушти камаридан бўлган ўғиллари ана шу ғаламисларга эргашиб, бу ватанфурушларнинг орасига тушиб қолиши етти ухлаб тушига ҳам кирмаган гап. Начора, тақдир-да... Нима бўлганда ҳам энди кеч. Фарзандларини ўз вақтида йўлга сололмади. Уларга қилаётган ишлари мусулмончиликнинг ҳеч бир тарозисига тўғри келмаслигини уқтира олмади. Лекин кўп уринди. Айни дамда ўша уринишларидан бири ёдига тушди.

Ўшанда катта ўғли масжиддан келиб, ҳовли ўртасидаги сўрида чой ичиб ўтирган отасига қараб:

— Сиз нима учун масжидга бормайсиз? Нима, Худодан қўрқмайсизми? — деди.

Ота ўғлининг кутилмаганда бундай саволга тутишидан ажабланди. Шундай бўлса ҳам мийиғида кулиб жавоб қилди:

— Эҳ, болам-а, бугунгидек замон бизнинг даврда бўлганда эди. У даврлар бошқа эди. Дин, мусулмончилик ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмасди. Неча-неча илмлилар ўзга юртларга сургун қилиниб, хору зорликда ўлиб кетдилар. Уйидан эскича китоб чиққанни шартта қамаб ташлашарди. Элу юртнинг ҳам дарди ичида эди. Бош кўтариб бўлмасди.

– Мана энди фурсат етди. Ҳадемай, биз сизлар қилолмаган ишни амалга оширамиз. Ҳали кўрасиз, жиҳод билан ислом давлатини қурамиз.

Отанинг хаёли бузилди. Ўғлининг жиҳод ҳақидаги гапидан сўнг эс-ҳушини йиғиб, ҳайрат аралаш деди:

– Нима деяётганингни биласанми ўзи? Қанақа жиҳод?

– Шундай, ота, биз юртимизни кофирлардан тозалаймиз. Энди улар сизга етказган озорлари учун жавоб беришлари керак. Ҳадемай ўша кун келади.

— Эсингни йиғ, болам! Бу гапни бир айтдинг, иккинчи оғзингга олма. Билсанг, зўрликни ислом ҳам қоралайди. Худонинг қаҳридан қўрқ, болам.

— Худо-худо, дейсиз. Ўзингиз бир марта саждага бош урмайсиз-у, менга ақл ўргатасизми? Аслида жиҳодни сиздақалардан бошлаш керак.

Отанинг бошига гурзи билан ургандек бўлди. Ғазаби қўзиб, ўзини тутолмади.

— Нима, сен ҳали отангга қарши жиҳод қилмоқчимисан, лаънати? Сени шу умидда тарбия қилувдимми?

Ўғил отанинг ғазаб тўла кўзларига ўзининг совуқ нигоҳлари билан бироз тикилиб турди-да, қўл силтаб ташқарига чиқиб кетди.

Бугун ўша суҳбатни эслар экан, ўғлини бу йўлдан вақтида қайтара олмаганидан ўкинди. Аммо энди фойдаси йўқ. Эрталаб жаназага келганлар орасида маҳалласидан ҳеч ким йўқлигидан юраги бир зирқиради. 10-15 чоғли қариндош-уруғ, 2-3 нафар ён қўшни бир йўла уч тобутни кўтариб қабристонга қўйиб қайтдилар. Одатда марҳумларни қабрга қўйгач, «фалончи қандай одам эди», дея сўралади. Аммо бу сафар ушбу саволни беришга ҳеч ким ботинолмади...

* * *

Мамарайим сўнгги пуштани ёпганида ой тиккага келиб қолган, осмонда сон-саноқсиз юлдузлар жимир-жимир қиларди...

...Уйга келганида одатдагидек хотини пешвоз чиқди. Мамарайимнинг қўлидан кетмонни олди.

— Пода қайтдими?

— Кенжангиз олдингиздан қайтаётиб молларни олиб келди. Яхши бўлди. Кун қайтмасдан соғиб олдим.

Мамарайимнинг шу ўғлидан кўнгли тўқ. Мактабда ўқийди, мол қарайди, ўт ўради, онасига қарашади. Уч қизини чиқариб, уйли-жойли қилгач, эр-хотиннинг ёлғиз дастёри шу. Катта ўғил шаҳарда. Ўқишни тугатгач, домлалари институтда олиб қолишди. Ҳозир домла. Доцентми, профессорми бўламан деб куйиб-пишиб юрганмиш. Ўтган сафар келини болалари билан келиб кетишганида шундай деган эди. Мамарайим бунақа илмларни тушунмайди. Лекин гузарга чиққанида ўғлининг орқасидан бир-икки мақтов эшитганида қувониб қўйгани рост. Чунки бир неча кун олдин ўғлини телевизорда кўрсатишганди. Қандайдир чет эллик меҳмонлар билан каттароқ мажлисда ўтирганини кўриб, кўзидан ёш чиқиб кетди. Ҳа энди, омон бўлсин. Қайда бўлмасин, соғ бўлса бўлди.

Шу хаёллар билан телевизор қаршисида ўтирган Мамарайим хотини дастурхон ёзиб, овқат келтирганида ўзига келди. Овқатланиб бўлгач, эр-хотин яна телевизорга тикилишди. Аниқроғи, телевизорни Мамарайим кўрарди. Хотини эса олдига бир уюм латта-путтани қўйиб олиб, тикиш қилиб ўтирарди. Мамарайим анча ўтгач, телевизордан кўзини олиб хотинига қаради. Шунда кўзи оёқ узатиб, тикиш қилиб ўтирган хотинининг қавариб кетган товонига тушди. Кўнглининг қаеридадир оғриқ турди. Ҳеч нарсадан хабари йўқ хотини эса бошини эгганича ишида давом этарди. Шу топда Мамарайимнинг негадир хотинига раҳми келди. Дунёга келиб нима кўрди бу аёл? Ёшлиги мана шу тўрт томони даладан иборат қишлоқда ўтди. Қишлоқнинг тугаб битмас юмушларидан аримади. Сув опке, ўт ўр, молга қара, таппи қил, ўчоқда овқат пишир... Ҳе, буларни санаб адоғига етмайсан киши. Эрга теккач, бу юмушлар ўн чандон ортди. Кейин уларнинг сафига болаларнинг ташвиши қўшилди. Ҳалиям шунга раҳмат. Бир оғиз нолимайди. Қайтанга турмушидан рози. Телевизорда кўрсатишади, одамлар дунёни кезиб юришибди. Бучи, дунёга келиб кўргани мана шу қишлоқ. Ҳа-я, каттасини уйлашаётганда хотинини олиб вилоят марказидаги бозорга бир марта боришганди-ку. Қизиқ бўлганди ўшанда. Ҳе йўқ-бе йўқ, бозор ўртасида хотини Мамарайимни «падрушка» қилиб олганди. «Ие, нима қилаяпсан?» деса, хотини «Аёллар нега эрининг қўлтиғидан ушлаб олишади десам, гавжум жойда йўқолиб қолмай дейишар экан. Одамнинг кўплигини қаранг, сизни йўқотиб қўйсам, қайга бораман?» деганди кўзлари жовдираб. Мамарайим хотинининг соддалигига кулиб қўя қолганди.

Яна хотинига қаради. Қараса, қўлида игна-ип, кўзи илинаяпти.

— Хотин, ўв, хотин.

Хотини бир чўчиб тушди.

— Вой, ўлмасам, кўзим илинибди.

— Қўй шу тикишингни. Эртага қиларсан.

— Ҳали кенжангизнинг шимини дазмоллаб қўйишим керак. Ўрнингизни ташлаб қўйганман.

— Қўйсанг-чи, энди. Эртага дам олиш куни бўлса, ўғлинг мактабга бормайди. Миямга бир фикр келди. Эртага бир шаҳарга тушмаймизми? Ўзингга ул-бул олмаганингга ҳам анча бўлди. Эр-хотин бир айланиб келамиз.

— Қаёққа борасиз, эртага каттангиз Тошкентдан келаяпти. Қўшнимизнинг ўғли бору, Тошпўлат, ўша кеча ўқишдан келди. Ўғлимизни кўрган экан. Ишхонасидан «отпуска» беришибди. Қизларниям чақирдим. Анчадан буён йиғилишмагандик ўзиям. Бозорга яхшиси ўзингиз чиқиб келинг, мен тайёргарлик қилиб тураман.

* * *

Кейинги пайтда фирибгарларнинг турли йўллар билан кишиларни чув тушириб кетишаётгани ҳақидаги гап-сўзлар тез-тез қулоққа чалинадиган бўлиб қолди. Энг қизиғи, бу «ҳунар»ни ўзига касб қилиб олганлар ҳар гал унинг минг битта усулини ўйлаб топишади. Оқибатда эса... Кимдир кимгадир катта миқдорда қарзга пул берган, кимдир уй олгану унга киролмай сарсон, яна кимдир фарзандини ўқишга жойлаш ниятида «таниш» топиб пул бергану... Хуллас, ҳаммасида ҳам фирибгарлар фириб бериб кетаверишган.

Ўйлаб қоласан киши, уларнинг тузоғига илинганларнинг аксарияти туппа-тузук, ақл-ҳуши жойида бўлган кишилар. Бироқ начора, пул топиб, ақл топмагандан кейин...

Аммо бундан ҳам аянчлиси, охирги йилларда хорижга пул топиш истагида чопиб қолган опа-сингилларимизнинг сони кўпаяётгани. Фарзанд тарбияси, оила саранжомлигига масъул бўлган аёлларимизнинг ўзларини бозорларга уриб, мол-дунё тўплаш умидида ҳали у юртга, ҳали бу юртга чопа-чоп қилишаётгани ҳақида жуда кўп айтилди, жуда кўп ёзилди. Лекин айрим опа-сингилларимизнинг фирибгарларнинг тузоғига тушибми, бошқа сабаб биланми ўзга юртларда танфурушлик қилишаётгани кечириб бўлмас ҳолатдир. Ундайларга ўзбек аёлига хос ҳаё, ибо, номус каби муқаддас тушунчалар ҳақида сўз очсангиз бурун жийиришади. Арзимас чойчақани деб иффатини сотаётганларни кузатсангиз, бир оиланинг бекалигига арзийдиган туппа-тузук аёллар.

Нима бўлганида ҳам биз жаҳонга буюк алломаларни етказиб берган табаррук замин фарзандларимиз. Уларни ҳам дунёга келтирган, вояга етказган ўзбек оналари-ку, ахир.

Сўнгги пайтларда шаҳар кўчаларида хорижда ишлашни таклиф қилувчи эълонларни ҳар қадамда учратиш мумкин. Маълумки, бундай ҳуқуқ фақат Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги қошидаги Ташқи меҳнат миграцияси агентлиги орқали амалга оширилади. Агентлик хорижга юборилган фуқаронинг ҳақ-ҳуқуқлари давлат томонидан ҳимоя қилинишини таъминлайди. Фақат хорижда ишлаш истагида бўлган биродарларимиз ўзларининг яшаш жойларидаги меҳнат бўлимларига мурожаат қилишса, олам гулистон.

Масаланинг бошқа томони ҳам бор. Шундай экан, нега шаҳар кўчаларидаги юқорида қайд этиб ўтганимиз сон-саноғи йўқ эълонлар батафсил ўрганиб чиқилмайди? Ахир қайсидир ташкилот уларнинг фаолиятига баҳо бериши керак-ку? Акс ҳолда яна қанчадан-қанча ҳамюртларимиз фирибгарларнинг алдовларига чув тушиб қолаверади. Ҳаракатни эса бугундан бошлашимиз зарур. Эртага кеч бўлиши мумкин.

* * *

Қишлоқда тонг отди. Мамарайим бу вақтда туман марказидаги бозорни айланиб юрарди. Тушга яқин уйига кириб келганида ҳовлисини таний олмай қолди. Гўё бу хонадонда тўй бўлаётгандек, ҳовли тўла одам.

Бобосининг келганини кўрган набиралар қийқиришганча у томонга чопишди. Мамарайим ҳам қўлидаги бозор халталарни ерга қўйди-ю, набираларига қучоқ очди. Бирини қўйиб, бирини эркалар экан юраги ҳаприқиб кетаётганини, ич-ичида қандайдир туйғулар ғалаён қилаётганини ҳис этиб турарди.

— Энди биз билан кўришмайсиз шекилли, дада?

Мамарайим ўғли ёнига келганини сезмай ҳам қолибди. Кўришишди. Кейин ҳаммалари ҳовли четида, ток остига ўрнатилган сўридан жой олишди. Мамарайим узоқ дуо қилди. Шу кунларга етказганига, фарзандларининг оқил, илмли, комил инсон бўлиб улғайишаётгани учун худога шукроналар келтирди. Бутун оила жамул-жам бўлиб, анчагача суҳбатлашиб ўтиришди. Кечқурун эса катта ўғил бир гап айтиб қолди.

— Институтимиз касаба уюшмаси таътилга чиққаним учун «Ҳумсон» санаторийсига йўлланма берганди. Мен уни сизларга олиб келдим. Эртага онам билан сизни ўзим жойлаштириб қайтаман. Уйдан хавотир олманг. Таътилни шу ерда ўтказамиз.

Мамарайимнинг кўзида ёш қалқиди.

Жаҳонгир ШАРОФБОЕВ,
журналист

Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотига номзодлар

ЮРАКДАГИ ВАТАН МАДҲИ

Адабиёт бўйича Давлат мукофотининг таъсис этилиши бадиий адабиётга берилган катта эътибор ва унинг баркамол шахсни шакллантиришдаги алоҳида ўрнини эътироф қилинишининг белгисидир. Шу мукофотга эл суйган шоир Азим Суюннинг «Ватан фасллари» дея аталмиш ижтимоий, эстетик ва тарбиявий йўналишдаги оташин шеърлардан таркиб топган китобининг қўйилиши ғоят адолатдандир. Негаки, Азим Суюн гўзалликка ташналиги, адабиётга садоқати ва уни ҳаётининг маъноси деб билиши билан кўпчилик шеърхонларнинг меҳрини қозонган ижодкордир. Яна бир муҳим жиҳат шундаки, китобдаги 80 шеър, 1 достон ва 102 насрий қайирманинг ҳаммаси отамакон ва унга беминнат хизмат қилиш саодат экани ҳақидаги самимий иқрорлардир. Бу ҳол бугунги ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда қўл келади.

Маълумки, кейинги вақтларда ўзбек поэзиясида сиёсий йўналишдаги, ижтимоий, ватанпарварлик руҳидаги шеърлар сезиларли тарзда камайиб кетди. Бунинг боиси шу эдики, ўқувчи шўро даврида бундай мавзудаги асарларнинг яланғочлигидан тўйиб, безор бўлган ва бундай битикларга қарамай қўйган эди. Ҳозирги ўқувчи шеърдаги турли шаклий ўйинлару кутилмаган янгича ифодаларга майл билдиради. Янгиликка бўлган бу иштиёқ адабиётга кутилмаган, фавқулодда асарлар бахш этган бўлса-да, нимадир бир жиддий нарса етишмаётганлиги сезилиб турган вазиятда «Ватан фасллари» адабиёт ихлосмандлари учун ҳақиқий совға бўлди. Номланиши биланоқ диққатни жалб этадиган тўплам то ўқиб тугаллангунига қадар ўқувчини «қўйиб» юбормайди, билъакс уни ортидан эргаштириб кетади:

Ўзбек Давлати!
Ўзбекистон Давлати!
Ўзига Бек Давлат!

Бир қадар чақириққа ўхшаб кетадиган уч қаторга жо бўлган етти сўз ўқувчи эътиборини жалб этади. Ҳаммага маълум оддийгина ва шу боис ҳам диққатни тортмайдиган ҳақиқат — Ўзбекистон давлатининг ҳар бир ўзбекка тегишли эканини туйдиргандай бўлади. Бу давлат ўзбек деган халқ борлиги учун мавжудлиги, худди оиланинг ору номуси учун унинг барча аъзолари жавобгар бўлгани сингари давлатнинг шаъни ҳам ҳар бир ўзбекка дахлдор экани англашилади. Ватанни суйиш ва ёғийлардан қўриқлаш мажбурият эмас, шарафли бурч эканлиги туйилади. Шу йўсинда ўқувчининг ташқарисида бўлган Ватан унинг юраги сари кўча бошлайди:

Оҳ-оҳ, айланайин бўйингдан ўзим,
Юзим ўзингдирсан, ўзингсан кўзим.
Сенга қўшиқларим кўп эрур менинг,
Ўлсам, қучоғингда ўлурман сенинг!
Ватан! Онт ичмайман, қасам ичмайман,
Лекин икки дунёда сендан кечмайман.

Ўзбек ўз юзига эга бўлишни ўзликка эгалик деб билади. Юзсизлик — ўзбек учун оғир фожиа. Чунки юзи йўқ одамда имону виждон бўлмайди.

Азим Суюн наздида Ватан расмий тушунча, жўғрофий ҳудудгина эмас. У юртдошларнинг қалбига кўчиши, туйғуси, сезимлари, юзу кўзида акс этиши керак. Чайналган сўз асл туйғунинг химматини туширишини яхши билган шоир Ватан ҳақидаги чақириқлардан сақланишга уринади.

У ота юртни энг яқин кишиси каби тирик кўради. Шунинг учун «бўйидан айланиб» суяди, ҳаётдан кетгач ҳам ватандан айро тушишни тасаввур этолмаганидан «қучоғида ўлишни» шараф билади. Шоир миллат ватансуярлигидаги ўзига хосликни нозик ифодалайди. Маълумки, ўзбек кўпинча ҳаётдан кўз юмгандан кейин сўнгги қўнимни ҳам ўзи туғилиб ўсган гўшадан топишни истайди. Бу сезим унинг туғилган ерига, демакки, Ватанига меҳри баландлигини кўрсатади. Чиндан ҳам, дунёдаги ҳеч бир миллат юртига бизчалик боғланиб қолган эмас.

Озодлик ҳар бир тирик жон учун азиз неъматдир. У кишини юксалтиради, унга қодирлик ҳиссини беради. Шу боис отамакон кенгликларида юрган шоир ўзини юртнинг энг баланд, энг бақувват, чайир, бардошли оғочи санайди ва ҳар қандай ёвнинг зарбасини ўзига олишга тайёрлигини билдиради:

Ота маконим бутун, миллатим бутун,
рақиб,
Осилсанг менга осил, энг баланд
оғоч — дорман.

Яқин ўтмишда ватансизлик нималигини, ўз юртида яшагани ҳолда сиғинди бўлиш қанчалик оғирлигини бошидан кечирган шоирга озод юрт айрича суюмли. Шунинг учун ҳам унинг: **«Юрт қадрин сўрагил мусофирлардан, Эркинлик қадрини қуллардан сўра»**, тарзидаги ҳикматомуз қаноати ғоят самимийдир.

Азим Суюн Ватаннинг юксалишини истайди. Бунинг учун ҳар бир ватандошнинг назари баландга қаратилиши зарур деб билади. Юксакка интилишини ўз қисмати деб билган шоир: **«Тоғдан тушиб келганман юксакни кўзлаб»**, — дея иқрор бўлади. Унга ота макондаги тенгсиз бойликларгина эмас, балки ҳар бир қум зарраси, ўсимлик, ҳашарот ҳам қадрлидир. Чунки булар ота юртда мавжуд экани ва Ватан ана шу нарсалардан ҳам ташкил топгани билан қимматлидир. Шоир ўзини ватаннинг бир узви санайди, шунинг учун юртнинг оғочига худди ўз оғасига ҳасрат қилгандай кўнглини ёради:

Ай, ўзбак тераклар, сирдош тераклар,
Бағрингизга суюк сўзим битганман.
Сизни ҳеч ким йўқлаб келмай қўйса гар,
Билинг, дунёдан мен — Азим ўтганман.

Болаликда кўпчилик ўзи, дўсти ё суюклисининг исмини ёки отининг бош ҳарфларини дарахтларга ўйиб ёзади. Суюкли одамининг номини оғочга ўйган бола қудуққа Искандарнинг шохи борлигини айтиб, енгиллашган сартарош каби масрур тортади. Негаки, унинг учун овоз чиқариб айтиб бўлмайдиган энг азиз кишининг оти, ундан

сўнг қўйилган қўшуву баробарлар ўйилган оғоч энди яқин сирдошга айланган бўлади. Ўсмир Азимбойнинг беғубор туйғуларини бағрига босганча кўкка юксалиб кетган таниш теракни шоир бугун ҳам унутмайди, йўқлаб туради, зиёрат қилади. Чунки унга умрининг бир қисми, энг тоза туйғулари, ушалмай қолган орзулари муҳрланган. Шоир то тирик экан ўша теракларидан, яъни болалигидан, орзуларидан хабар олиб туради. Шоирнинг юқоридаги мурожаатида ватанга Расул Ҳамзатовча юкиниш руҳи сезилиб туради.

Азим Суюн юртсеварлик йўналишидаги бошқа шеърларида ҳам кўк билан бўйлашгувчи теракни алоҳида тимсол даражасига кўтаради. Унда шоир ёшликка хос қудрат, эркли инсонга муносиб ғурур белгиларини кўради. Шунинг учун: **«Тунлар қўниб турар шохингизга ой»**, — дейди бир шеърида. Теракнинг бир томони оқиш, иккинчи томони яшилтоб барглари тунги шамолда товланиб, кашф этган манзарани: **«Ёввойи бир чирой жамулжам бунда»**, — дея қайд этади шоир.

Айтиш керакки, Азим Суюн барча шеърларида ўз кўнглини акс эттиради. Унинг кўнгли халқиникига туташ бўлгани учун ҳам ҳамиша битганлари ижтимоий қиёфа касб этади. Унинг юртни мадҳ этувчи кўнгилдан чиққан шеърлари нафосатга йўғрилган, самимият билан суғорилгандир. «Ватан фасллари» китобида шоирнинг ватаний аҳлоқи яққол намоён бўлган, унда қуруқ маддоҳлик, яланғоч мафкуравийлик йўқ. Шоир учун Ватан унда ҳаёт кечирган инсоннинг умр йўлларидир:

Ассалому алайкум, отамдан қолган
чорбоғ
Ў, менинг оқ булоғим, қани у қўшни
қизлар,
Сувга чиқишларини мен қандай пойлар
эдим...

Тасвир самимий бўлгани учун ҳам ўқувчи кўз ўнгида атрофи бесўнақай харсанглару нозик гиёҳлар билан қопланган тошбулоқ, нарироқдаги дўнглик панасида энтикканча кимнидир интизорлик билан кутаётган ўспирин, челак кўтарганча булоқ бошига келаётган жамалаксоч тоғ қизлари гавдаланади. Шеърнинг қудрати шундаки, ундан кечаги кунини эслаб излаётган, аммо тополмаётган шахснинг ўксик кўнгли ҳам сезилади.

Майдакашлик ҳар қандай улкан туйғуни йўққа чиқаради. Халқи ўзаро бир бутун бўлмаган ватан юксала олмайди. Шоир Ватанни жуда кенг тушунади. У Ватанини суйгани учун билади, билгани учун суяди. Азим Суюннинг Дўрмондан тортиб Устюртгача бўлган ҳудудни ўрганиб чиққани ва ундаги одамлардан тортиб, қуртқумурсқагача улкан меҳр билан суйиши қуйидаги сатрларда намоён бўлади:

У, Дўрмон тонглари...
сарин-сарин эсар шаббода,
Руҳни қитиқлайди ҳаволар.
Бугун ям-яшил нафақат Дўрмон,
Ям-яшил Ўзбекюрт!
Нурота тоғлари, қир-адирлари
кўғаллади.
Сурхон томонларда бодом гуллади
пушти, оқ, қизил, рангтар.
Қиш арғумоқлари чекинди
Қорақалпоқ, Хоразм қумликларида.
...Соғиниб кетдим водийни...

Қизиғи шундаки, шоир Ватаннинг турли пучмоғини санагани сари унинг туйғулари парчаланиб кетмайди, балки яхлитлашиб, бирлик, салмоқ касб этиб бораверади. Чунки ватанини кўнглига жойлаган шоирнинг сезимлари самимий, фикрлари чин. Азим Суюн бир вақтнинг ўзида юртнинг барча бўлакларини тасвир фокусига олиб, Ватанни ўзига, ўзини Ватанга қўшиб бораётган шахснинг кечинмаларини самимий акс эттиради.

Тўпламдаги «Ўзбек давлати» достони алоҳида ажралиб туради. Достонда замон, макон тасвирида аниқлик бўлсада, воқеалар тасвирида аниқлик бўртиб кўринмайди. Достон қаҳрамонлари ходисалар фонида эмас, балки туйғулар оғушида кўрсатилганлиги билан ўқувчига яқин. Чунки бугунги ўқувчи фақат фаолият кишиси эмас, балки ўй одами ҳам. У ўзи ва дунё ҳақида тинимсиз фикр юритади. Достон кўнгилларни асир этувчи куз тасвири билан ўта лирик йўсинда бошланади:

...Ноябр ўрталари.
Камалак куз.
Кўкдан ёғилади унсиз оҳанглар
ранг оҳанглари

Шоирнинг муддаоси ўқувчига рангнинг оҳангларини тинглатиш, товушнинг рангларини кўрсатиш орқали уни ўзгача бир кўтаринки руҳий ҳолатга солиш эди. Чунки юксак нарсалар ҳақида юксакдан туриб, ёниқ сўзлар билан ёзилган битикни тинглар кишининг юраги ҳам мувозанатдан чиққан, шоирнинг қалбига уйғун бўлиши лозим.

Шаклланган адабий анъанага кўра, куз маҳзунлик, тушкунлик уйғотарди. Чинданда, юқоридаги сатрлар ўқувчини бирдан маъюс торттириб, қўли ишга бормайдиган кайфиятга туширгандай бўлади. Аммо куз офтобига тобланиб, кумушдай товланиб кўкдан ёғилаётган мезон иплари тасвири бу тушкун ҳолатни ўзгартириб юборади. Кейинги мисралар достонга сирли руҳий кўтарилиш, собит некбинлик бахш этади:

Боғларда ёниб ётар
зардолилар:
Сариқ,
оч-сариқ,
қора-қўнғир,
қизғиш-қорамтир,
қип-қирмизи оловлар.

Оловланган ўрикнинг бу жаннатий тасвири қисмда бутунни акс эттириши билан ёдда қолади. Кузда оғоч шохларида ўрик бўлмайди. Демак, товланиб, ял-ял ёнаётган ўрик эмас, унинг япроқлари! Кузги япроқларнинг ўзгача қизиллиги уларга кўчган қуёшнинг ҳароратидан. Шунинг учун ҳам кузда бутун Ўзбекистон ловуллаб ёнади — оғочлар учидан бошлаб олтинланади.

Куз гўзаллиги ўз ҳолича ҳам тасвирланишга лойиқ. Лекин достондаги куз тасвири юксак авжлари бор қудратли ва кўркам мусиқанинг гўзал даромади, холос. Бу тасвирларни келтиришдан шоирнинг муроди бошқа эди:

Ногаҳон
кўкламда эмас,
ҳа, кузда
боғ устида пайдо бўлди
бир гала лайлак

Лайлак — тинч, осуда ҳаёт рамзи. Унинг нотинч, беҳаловат ва қутсиз жойни макон тутмаслиги бор гап. Шоирнинг севинчи кўксига сиғмаётгани шундан. Юртга қут-барака дориганидан, лайлакдай масъум қуш ўлкага қайтиб келганидан боши осмонда:

Ў, лайлаклар,
Кетиб қолган эди юртдан,
Кетиб қолган эди ҳатто Бухорои
Шарифдан!

Томчида уммонни кўра оладиган санъаткор йўл-йўлакай қилган биргина чизгиси билан Бухоронинг рамзини ҳам кўрсатиб кета билади.

Дунё кезиб, кўпни кўрган, жонивору паррандаларнида обдон ўрганган шоир лайлакларнинг тинч ва қутли ўлкага ишқибозлигини уларнинг донишмандлигидан деб билади. Шу аснода у лайлакларни шахслантиради:

Хўб донишмандда бу қуш:
Қайда осойиш, тинчлик
ўша ерда улар, ахир,
хотиржам, тинч яшашни хуш кўрар
донишмандлар.

Бу сатрлар ўқувчида ифтихор, қониқиш туйғусини уйғотади. Уни ўринсиз ёзғиришу адоғсиз шикоятлар ўпқонидан олиб чиқади. Достондаги тасвирлар бошдан-оёқ руҳга қувват бағишловчи оҳангларда битилиб, кўзни қувонтирадиган рангларда чизилган. Лекин унда зўракилик, чираниш, сохталик мутлақо йўқ. Шунинг учун ҳам уни ўқиш шеърхон руҳиятини бойитади.

«Ватан фасллари» синчиклаб ўқиган ўқувчини ўзига эргаштириб, отаюрт пучмоқлари бўйлаб сайрга чорлайди. Кўрмоқ билмоқдир, билмоқ — суймоқ! Азим Суюннинг бу тўпламдаги ҳар бир шеъри Ватаннинг бир қиррасини кўрсатади, кўрсатиб билдиради, билдириб суйдиради. Шу боис ҳам шоирнинг:

Дунё кездим, айландим, тўрт тарафни
бўйладим,
Лекин туғилган жойим, Ўзбекюртим
парчаси —
Қай нуқтада бўлмайин, ўйларимдан
қўймадим,
Излаб топганим ўзинг, ассалому
алайкум,
Ассалому алайкум,

деган мурожаатига қўшилган ҳолда ҳар бир шеърхон: «Ассалому алайкум, азиз Ватаним!» — дегандай бўлади. Демакки, Ватан юракларга кўчибди. Юраклардаги ватан ҳаммамизга муборак бўлсин!

Ўқиган кишида эзгу туйғулар уйғотувчи «Ватан фасллари» китоби, шубҳасиз, Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотига энг муносиб асардир.

Ўрол АБИЛОВ,
фалсафа фанлари доктори,
профессор,
Муҳайё ЙЎЛДОШЕВА,
филология фанлари номзоди

Спартакиада

ҲАР ТОМОНЛАМА ФОЙДАЛИ ТАДБИРЛАР

Тошкент вилоятидаги баҳаво «Чотқол» сиҳатгоҳи, мана бир неча йилдан буён Ўзбекистон агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши томонидан ўтказилаётган тармоқ ходимларининг спорт-соғломлаштириш спартакиадасига мезбонлик қилмоқда.

Бу йил бешинчи бор ташкил этилган мазкур спартакиадада Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлардан келган спортсевар ходимлар спортнинг стол тенниси, шахмат, шашка, енгил атлетика, стритбол турлари бўйича ҳамда «Отам, онам, мен» мусобақаларида ўзаро беллашишди.

Муқаддасхон Холматова тўлагина аёл бўлса-да, чаққон ва чиройли ҳаракатлари билан стритбол мусобақасида Фарғона вилоят терма жамоасининг ғолиб чиқишига катта ҳисса қўшди.

— Фарғона вилоят терма жамоаси ҳар йили спартакиада баҳсларига пухта ҳозирлик кўради. Масалан, ўтган йили терма жамоамиз умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни банд этганди, — сўз бошлади Муқаддас опа. — Ўзим агросаноат мажмуи ходимлари Фарғона вилоят касаба уюшмаси кенгашида ҳисобчи бўлиб ишлайман. Ҳафтада икки марта шаҳардаги спорт мактабида спортга қизиқувчи аёллар билан волейбол, баскетбол ўйнаб турамиз.

Юсуфжон Ўтаганов, Сирдарё вилоят агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси кенгаши раиси:

— Бу галги сафаримиз ғоят самарали ўтмоқда. Кеча Халқаро меҳнат ташкилотининг семинарида қатнашдик. Бугун спорт-соғломлаштириш спартакиадасида ходимларимиз жисмоний тайёргарликларини кўрикдан ўтказиб, ҳордиқ чиқаришди. Эртага яна бир семинарда ўзаро тажриба алмашамиз.

Демоқчи бўлганим, ҳар биримизда бир олам таассурот. Масалан, оилавий спорт мусобақаларида Оқ олтин туман тармоқ касаба уюшма кенгаши раиси Соибжон Қаюмов ўз оиласи, яъни рафиқаси ва қизи билан қатнашди. Бошқа жамоаларда ҳам ҳамкасбларимизни спортни жуда севишларининг гувоҳи бўлдик. Бу спорт оммавийлигининг бир ифодасидир.

Ирода Ҳамроева, Бухоро вилоят Қоракўл туман агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси кенгаши ходими:

— Мусобақага ҳар йили келаман. Стол тенниси бўйича 2004, 2005 йилларда биринчи, ўтган йил эса 2-ўриндан жой олгандим. Ишдан кейин, бўш вақтларда спорт билан шуғулланамиз. Бир сўз билан айтганда, спорт ҳаётимнинг ажралмас бўлагига айланган. Ёшлигимда баскетбол бўйича мактаб терма жамоасининг сардори эдим...

Рўзигул Тўраева:

— Жондор туманидан келдим. Волейбол, баскетбол ўйнаб турамиз. Гарчи, стритбол мусобақасида омадимиз чопмаган бўлса-да, асосийси натижа эмас. Менда, шунингдек, спорт мусобақалари билан бирга кечки пайт ўтказилаётган Ижтимоий ҳимоя йилига бағишланган маданий тадбирлар катта таассурот қолдирди. Ўзим ҳам унда шеър ва қўшиқлар билан қатнашдим.

Спартакиада якунида ғолиб ҳамда совриндорлар умумжамоа ва шахсий ҳисобда Ўзбекистон агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши томонидан қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Акмал АБДИЕВ,
«Ishonch» мухбири

Алишер ИБОДИНОВ

СОҲИЛ ЯҚИН, ЯҚИН...

(Қисса)

(Боши ўтган сонларда)

— Ая... Аяжон, йиғламанг... У аёл ўзи ахмоқ экан... Ҳали... кўради у! — Камолиддин Севаранинг ҳақоратларини кўнглига жуда оғир олган, ёш қалбида қандай қилиб бўлса-да, бу жодугардан қасос олиш истаги алангаланган эди. Шу билан бирга онаси қалбини эгаллаб олган кишига нисбатан юрагида аллақачонлардан буён ғимирлаётган алам ва нафрат ҳисси кучайган, барча кўнгилсизликлар сабабкори ўша одам деган хулоса ҳам ўзининг, ҳам энасининг кўнглидан мустаҳкам жой олган эди. Ҳалиги шарманда аёлнинг «Ҳой, шўртумшуқ! Яқинда ука кўрасан! Ҳароми ука!», деган ҳақоратлари, уриб-тепиши юрагини тошга айлантирганди. — Ая... Жон ая, мени яхши кўрасизми?

— Жоним, жоним болам... Наҳот меҳримга шубҳалансанг...

— Бўлмаса... Бўлмаса, воз кечинг анави одамдан!

Солиҳа дарров сезди: ўсмир тилидан унинг бувиси гапираётганди...

* * *

Тоҳир ишдан кечроқ қайтди, авзойи жуда бузуқ эди. Онасининг уйига кирди-ю, шу ерда ўйнаб юрган болаларига ўшқирди.

— Бор, ҳамманг хонага! Энанг ҳам дам олсин, ахир! Сен ҳам чиқ! Болаларни жойла, ухлат, соат кечки тўққиз бўляпти! — дея хотинига ҳам бақириб берди. Улар бир зумда хонани тарк этишди.

— Ҳа, болам, тинчликми?

— Тинчлик эмас-да, ахир! Шу... шу Севарангиз бор экан, тинч бўлмаймиз ҳам!

— Нима бўлди ўзи? Сал ўпкангни босиб ол, ўтир бу ерга, ма, бир пиёла чой ич!

Тоҳир хитой пиёласига тўлдириб қуйилган аччиқ кўк чойни симирди. Кейин онасининг қаршисига ўтирди.

— Ая, бугун Севара... Ҳалиги аёлнинг уйига борибди... Жанжал бошлабди, одам йиғибди... Айтмаган гапи қолмабди... Номимиз эл-юртга достон бўлиши қолган эди ўзи! Эси борми, бу қизингизнинг!

— Менга ҳеч нарса дегани йўқ. Ҳали келди-ю, хонасига чиққанича қорасини ҳам кўрсатмаяпти...

— Ҳозир чақириб чиқаман, бир жиддий гаплашиб олмасак бўлмайди, ая...

— Ҳа, бордим уйига! Адабини бердим яшшамагурнинг онасиниям, боласиниям! Ажаб қилдим, хўп қилдим, — бирдан бобиллаб берди Севара. Унинг одатини билган она ҳам, ака ҳам ўзини босиб олгунча сабр қилишди.

— Қизим, — дея Севарани ранги бироз ўзига келгач гап бошлади она, — мен, онанг бир нарса демасам, аканг индамаса, сен нега жанжал қиласан? Эсинг борми? Шу билан оиламизга обрў келтирдим, деб ўйлайсанми?

Онасининг сўзларига индамай бош эгиб турган Севара акаси орага аралашгач, яна бағиллай бошлади... У болалигидан жанжалкаш, қизиққон, бетгачопар эди. Ўша йиллари дадаси доим олис сафарларда бўлар, она ҳам савдо ишларига ўзини урган, Севара маҳалладаги паст-баланд табақа қизларга қўшилиб ўсган, дугоналарининг кўпи нотинч оила фарзандлари эди. Натижада Севара оила тарбиясидан кўра кўпроқ ўшалар «тарбия»сини олди. У ҳатто жанжал қилишдан ҳузур топиш даражасига етган, ким биландир, қай услубда бўлса ҳам озгина айтишиб олмаса, ўша куни дунёси қоронғу эди... Отаси ва Солиҳанинг муҳаббат можаролари бу аёлга катта озиқ берди. Севаранинг ҳар замонда жанжал бошлаб ҳузур топиши учун бу ҳол жуда қулай келган эди... Худди ичкиликбоз ароқсиз тура олмаганидек, Севара ҳам жанжалсиз яшай олмас эди...

Бекмирза Севаранинг навбатдаги шармандали қилиғи ҳақида аввал ўз хотинидан эшитди.

— Севара... анавинингизнинг уйига борибди.... Аяси билан жанжаллашибди... Биз Тоҳир билан унга айтдик, койидик... Энди бу ишни такрорламас...

Эр индамай, бу гапни маъқуллагандай бош эгиб қўяқолди. Аммо аслида Бекмирзанинг ичи ўт бўлиб ёнарди. Қизига бир нарса дея олмаса! Товушини чиқарса, оғзидан олов пуркайдиган аждаҳо каби бобиллаб ўзига ташланса бу қиз! Шу билан бешўн йил чидаб яшаган ўша собиқ куёвининг сабр-тоқатига балли-е!

(Давоми бор)

Инсонга наф келтириш — олий бахт
O.K.U.F. F.T.U.U.

БОШ МУҲАРРИР
Абдухолиқ АБДУРАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати:
Алла Долженкова,
Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари),
Маъмура Адилова,
Мирзоҳид Содиқов,
Носирхон Акбаров,
Ойсулув Нафасова,
Пиримқул Қодиров,
Соғиндиқ Ниетуллаев,
Шамси Эсонбоев,
Элёр Ёқубов,
Ғуломзокир Юсупов

Бизга қўнғироқ қилинг:
Котибият
153-52-78
Бўлимлар
Касаба уюшмалари ҳаёти бўлими: 153-87-63
Ҳуқуқ ва халқаро ҳаёт бўлими: 153-87-73
Ижтимоий-иқтисодий сиёсат бўлими: 153-87-74
Миллий-маънавий қадриятлар ва спорт бўлими: 153-82-79
Хатлар ва мухбирлар билан ишлаш бўлими: 153-85-43
Реклама ва эълонлар бўлими: 153-03-90

БИЗНИНГ МАНЗИЛ:
700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134
E-mail: ishonch_doverie4@mail.ru

Газета ҳафтанинг сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади.

Навбатчи котиб - А.Алламуродов
Навбатчи муҳаррир - А.Қодирова
Навбатчи - М.Мўминова
Мусаҳҳиҳ - Н. Юлдошев

Саҳифаловчи-дизайнер: Ю.Михайловский

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0116-рақам билан рўйхатга олинган.
IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

Босишга топшириш вақти - 21.00. Топширилди -

Буюртма Г — 414

Тиражи: 16821